

קרימינולוגיה

שם ביה"ס:
תיכון ע"ש יצחק רבין

ישוב:
כפר סבא

תחום הדעת:
מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:
2 יחידות לימוד

סמל מוסד:
441233

כותבת התכנית:
הילה עפרוני
מעדכנת: מעיין סבג

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך עדכון
יוני 2021 תשפ"א

תוכנית הלימודים הייחודית בקרימינולוגיה

2 יחידות לימוד

תיכון רבין – כפר סבא

תשפ"ב

תוכן עניינים

עמודים	נושא
3	רקע ליצירת התוכנית
4	רציונל
4	תיאור קהל היעד
6	סיבות והנמקות לפיתוח התוכנית
6	דגשים ייחודיים בתוכנית הלימודים
7	עדכונים שבוצעו בתוכנית
8	פריסת תוכנית הלימודים
7-8	מטרות התוכנית
9	טבלת פירוט תוכנית הלימודים על פני שנות הלימוד - יא'
17	טבלת פירוט תוכנית הלימודים על פני שנות הלימוד - יב'
22	פירוט דרכי הוראה למידה והערכה בתוכנית
43	סיכום מטלות הערכה לשנת הלימודים השניה
44	בבליוגרפיה

התוכנית נכתבה ע"י הילה עפרוני

התוכנית עודכנה ב-2021 ע"י מעיין סייג

רכזת מגמת מדעי החברה בתיכון

מורה לקרימינולוגיה, פסיכולוגיה ואזרחות

תוכנית הלימודים הייחודית בקרימינולוגיה

2 יחידות לימוד

תיכון רבין – כפר סבא

1. רקע ליצירת התוכנית

תוכנית הלימודים הייחודית בקרימינולוגיה, נוצרה על ידי המורה הילה עפרוני בשנת 2010, בעקבות השתרשות דפוסי התנהגות שבהם תלמידי ביה"ס בפרט ובכפר סבא בכלל, החלו להביע מחאה כנגד ביה"ס, החברה והממסד בדרכים אלימות שלא היו מקובלות בעבר.

שיעור השתתפותם בתגרות הבאות לידי ביטוי מחוץ לביה"ס ובתוכו (לדוגמא בטורניר ספורט שנערך בביה"ס והופסק עקב התפרעויות אלימות), חשיפה רבה לסמים ולאכזריות ועד מקרים באזור השרון של הריגה או רצח ללא מניע. רמת האלימות המילולית והפיזית גאה ועולה. בביה"ס נתגלו כתובות גרפיטי, נתגלו מעשי ונדליזם, פוזרו עכברים בכיתות, נעקרו תקרות ועוד. אחד מביטויי דפוסים בעייתיים אלו מגיעים לשיא כאשר תלמידי יב' מסיימים 12 שנות לימוד ב"מסע התפרקות" הכולל מעשי משובה, ונדליזם בבית הספר ורונדו פרוע. משנה לשנה מתפתחים "היצירתיות" וה"מקוריות" וכל מחזור מנסה להתעלות על קודמו ולהטביע חותמו. כל זאת בתירוץ של "סיום של פעם בחיים", וכל מה שאנו עושים הינו מבחינת גילויי שמחה.

כתגובה לאירועים המתוארים לעיל, בית חינוך תיכון ע"ש יצחק רבין בחר להדגיש שהמשותף לכול הצוות ולמחנכים הוא האמון בטבע האדם, השאיפה לשמר את הטוב שבחברה והרצון לתקן את המעוות. אמונה זו מנחה את הצוות ומחזקת את ידיו בפעילות חינוכית לא פשוטה, יומיומית, מתוך תקווה שבני הנוער שעדיין לא "אימצו" וקיבעו דפוסים חברתיים שליליים, ישמיעו קול מרידה חיובי. קול שישימש כצו המצפון והערכים ההומניסטיים, בעולם הנמדד פעמים רבות בפרמטרים חומריים אינטרסנטיים.

מתוך דאגה ואחריות לדרך בה יצעד הנוער (אנו מאמינים שתלמידינו הם בעלי פוטנציאל להנהיג את החברה בעתיד) ביקשנו בתיכון רבין לבנות תוכנית שתעסוק בשורשי האלימות, בניסיון להבינה ולהבין את מניעה. בנוסף, בקשנו להפוך את תלמידינו שמרביתם מגיעים משכבות מבוססות של האוכלוסייה לשגרירים בקרב הנוער, למנהיגים שישאו את נס השינוי. רק אדם מודע, ששותף לתהליך, יכול לייצגו להרגיש חלק מצו מצפוני והומניסטי ולפעול להגשמתו. הידע לא רק ירכש ויופנם, אלא גם יעובד ויועבר על ידם.

2. רציונל התוכנית

הוראת נושאי הלימוד בקרימינולוגיה מקנה לתלמידים מערכת ערכים ומיומנויות המחזקות אצלם את מחויבותם למרכיבים המרכזיים של מערכת אכיפת החוק בחברה דמוקרטית.

תלמידים בגיל ההתבגרות נתקלים בחיי היומיום בתופעות כמו אלימות בבתי ספר, שימוש באלכוהול ובסמים, אלימות מינית, בריונות ואלימות ברשת, גראפיטי, השחתת ציוד, דפוסים לא בריאים של מערכות יחסים, הצטרפות לכתות פוגעניות ועוד.

מכאן, שהרחבת הידע בתחומים אלו, תורמת ישירות להתפתחותם כאזרחים מודעים ושומרי חוק. התלמידים משמשים כ"שגרירי מניעה" בבית הספר, כמו כן, התוכנית שואפת לטפח תלמידים בעלי רמה גבוהה יותר של רגישות חברתית וגילוי אזרחות טובה.

מגמת לימודים זו, תורמת לפיתוח קשרי גומלין חיוביים בין מערכות האכיפה ומוסדות הטיפול לבין התלמידים.

מפגש עם אנשי מקצוע מספק עניין, מהווה חוויה לתלמידים וכן, מאפשר הבנה טובה יותר של החומר התיאורטי הנלמד.

3. תיאור קהל היעד

3.1 מאפייני התלמידים

בית חינוך תיכון על שם יצחק רבין נוסד בשנת 1996 כתיכון העיוני הרביעי בכפר סבא. מרבית התלמידים הם תושבי העיר כפר סבא. בתיכון לומדים גם תלמידים מכוכב יאיר, אלפי מנשה, גינות שומרון, קרני שומרון ורמות השבים. שאר התלמידים מתגוררים בפנימיות בכפר סבא ומגיעים מיישובים וערים ברחבי הארץ. מרבית התלמידים הם בני המעמד הבינוני, אך בביה"ס גם תלמידים משכבות אוכלוסייה נמוכות. מכאן שהבחירה להתמקד בתיאוריות להבנת אלימות ועבריינות התבססו על בעיות הקשורות לאוכלוסייה מגוונת זו וכן על ייחודיות העבודה מול נוער החווה לחץ חברתי, חיפוש משמעות, חיפוש ריגושים ועוד, ומחפש פתרונות באלימות, התמכרויות, כתות.

3.2 תלמידים ממעמד בינוני וגבוה

משבר הסמכות ההורית. בבתי רבים ההורים עסוקים במיצוי אישי, שני ההורים פיתחו קריירה והילדים נמצאים מרבית היום לבדם מגיל צעיר. בשל כך מתמודדים הילדים רגשית, כמעט לבדם עם בעיותיהם. ההורים מקדישים פחות לצרכים אקספרסיביים של ילדיהם והילדים חווים חסכים רגשיים (תיאוריות פסיכולוגיות המתמקדות ביחיד ובמשפחה) – על רקע קשיים רגשיים, אנו נתקלים בבית הספר יותר ויותר בבעיות ואירועי חירום.

בנוסף, ישנם תלמידים המגיעים ממסגרות משפחתיות חדשניות וממסגרות בעלות אידיאולוגיה מתירנית במשפחה – ישנם תלמידים החיים בדפוסים של משפחות חדשניות. לעיתים האם או האב חיים עם בני זוג מתחלפים. ישנם

תלמידים שלהם אחים משותפים רק מהורה אחד. התחלופה המהירה של בני הזוג, לעיתים, גורמת לחוסר יכולת בהזדהות הילד והמתבגר עם האדם המתחלף, תופעה שעתידיה לתת אותותיה בעתיד בבעיות התנהגות ואלימות.

משפחה ערש או הרס? (לוי, 1999) על פי מחקרים נמצא קשר בין ילדים הגדלים במשפחות מתרניות לבין סיכון להפרעות התנהגות, לאלימות ולעבריינות. ילדים שחונכו ללא גבולות ודרישות גדלו לעיתים קרובות ללא תחושת ערך, עם יכולת מועטה לשאת תסכול ומחסור מוחלט בכיוון פנימי. החוסר בגבולות ובדרישות הוכח כפוגע ומעוות לא פחות מן הסמכותיות הנוקשה ביותר.

עבריינות ואלימות כתוצאה מפנאי, מהעדר אויב חיצוני או ערכים משותפים ומחיפוש אחר גירויים ותחליפים לא מציאותיים – התיאוריה של דאונס ורוט ותיאוריות סוציולוגיות אחרות על עבריינות בקרב בני מעמד בינוני-גבוה, מתאימה לתלמידי בית הספר שרובם מגיעים מרקע זה. לעיתים מתפתחות תחושות של ניכור, תסכול, מחאה, המתבטאות במעשי אלימות כמו וונדליזם או גרפיטי האופייניות גם למעמדות אלו. דרך תיאוריות אלו והקישור לתסכול-תוקפנות ניתן לנסות לאתר את בעיות התקשורת כאמצעי לפתרון הבעיות בין התלמידים לביה"ס ולחברה.

אובדן הילדות" והחשיפה לאמצעי תקשורת שכמעט אינם מסתירים דבר ורוויים באלימות, הנגישות לאינטרנט הן בבתי תלמידנו והן בביה"ס מאפשרת להגיע למידע שלא תמיד מעובד ומובן על ידי התלמידים כראוי – מכאן הקשר לתיאוריות שעוסקות בתוקפנות נלמדת ולתיאוריות למידה חברתית.

3.3 תלמידים ממעמד בינוני - נמוך

ההגירה לישראל של שנות ה-90 מובילה לעבריינות דווקא של בני הדור השני. בבית ספרנו ישנם בעיקר מהגרים מברה"מ לשעבר. הכרות עם תיאוריות קונפליקט כמו "התנגשות תרבויות", חסימת הזדמנויות לגיטימיות, תיאוריות אנומיה חברתית, והצעה לפתרונות כמו: קליטה איטית והדרגתית, תוך הפנמה איטית והדרגתית של הערכים החדשים. חשיפה לערכים ומנהגים של המהגרים, שילוב הדדי של ותיקים ומהגרים (פרויקט המתבצע אצלנו בביה"ס במסגרת מעורבות בקהילה) - כל אלו לא רק מעוררים מודעות לבעיות, אלא גם תורמים להכרת דרכי פתרון וליישומן.

מצבים של מתח חברתי כמסביר פשיעה - הכוונה היא ללחצים לפשיעה הנגרמים על ידי מבנה החברה. אותו מבנה חברתי המתנגד רשמית לפשיעה, מפעיל לחץ על אנשים בחברה לפעול בצורה סוטה, המנוגדת לחוק. אלברט כהן עסק בתת תרבות עבריינית ובפשיעתם של בני מעמד נמוך. הוא טען כי עבריינות היא תוצאה של הפער בין נורמות המעמד הבינוני (עליו מושתתת החברה הרחבה) ליכולת של הנערים ממעמד חברתי – כלכלי נמוך, להגיע להישגים על פי נורמות אלו. הנערים עוברים תהליך שבסופו הן מתקבצים ומגששים את דרכם לכנפייה עבריינית, זאת לאחר שחוו תסכול, חוויות כשלון וזלזול על ידי בני המעמד הבינוני בעיקר בבית הספר. תחושת היותם שווים פחות גורמת להם להתנהגות "אנטי" חברתית ועבריינותם אלימה. לעיתים הם גם "בורחים" מהמציאות ומתמכרים לסמים.

בתיכון רבין ישנם נערים שהגיעו מאזורים חלשים יותר בניסיון לקדםם (כמו חלק מתלמידי הפנימיות – נאמר בהסתייגות על מנת שלא לתייג), המפגש עם בני המעמד הבינוני לא תמיד מצליח. גם אם מצליח, יוכלו תלמידים

אלו, על ידי לימוד התיאוריות, להכיר את הבעיה ולהיות סוכני שינוי באזור מגוריהם. תלמידי מורחב פסיכולוגיה-קרימינולוגיה, הם תלמידי מדעי החברה שבחרים במורחב זה בכיתה יא', רובם לומדים מקצוע מורחב נוסף. אין אפשרות לאפיינם כמתקשים או כמצטיינים, רמתם ממוצעת והם מייצגים את כל שכבות האוכלוסיה, כפי שהוצג לעיל.

4. סיבות והנמקות לפיתוח התוכנית

גיל ההתבגרות טומן בחובו אתגרים רבים, במיוחד בעידן זה שבו החשיפה לתכנים בעייתיים מסוגים שונים כמעט ואינה ניתנת לפיקוח. לכן, עכשיו יותר מתמיד, על בית הספר לנקוט בצעדים יזומים ולתת לתלמידיו מידע אמין ומבוסס אודות התנהגויות סיכוניות שכיחות בגיל ההתבגרות ובשנים שאחריו, מתוך הבנה שהדיון הבלתי אמצעי בנושא, וחשיפת הסכנות הטמונות בהתנהגויות אלה יספק להם את כוח לקבל החלטות נכונות ומושכלות ובעיקר בטיחותיות.

מקצוע הקרימינולוגיה עוסק בחקר הסטייה, בתופעות העבריינות, בממדי העבריינות, צורות הופעתה והתיאוריות השונות להסבר מעשי העבריינות. על מנת להבין את ההתנהגות הסוטה, עלינו להבין את ההתנהגות האנושית בכלל. העברייני אינו חריג וסוטה, אלא הוא תולדה של פוטנציאל ביולוגי, הבניה אישיותית והטמעה נורמטיבית תרבותית. שלוש רמות ניתוח אילו מופיעות לאורך התוכנית בקרימינולוגיה ולצורך הבנתן יש להבהיר מהי התנהגותו הכללית של האדם ורק אח"כ לנסות להבחינה מההתנהגות העבריינית והסוטה.

תכנית הלימודים מציגה את הקרימינולוגיה כדיסציפלינה של חקר הפרט והסביבה האנושית. הגישה הינה רב תחומית ומתבססת על ביולוגיה, אישיות ונורמות חברתיות השאובות מתחומי דעת שונים כמו ביולוגיה, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, משפטים ופנולוגיה.

התוכנית עוסקת בתחומים הנוגעים לחברה הישראלית, המתמודדת בימים אילו עם תופעות סוטות כמו אלימות בכלל האוכלוסייה ובקרב בני נוער, בפרט, עם בעיות סמים, אלימות מינית, אלימות ובריונות ברשת ועוד. התוכנית אינה מציגה תשובות מוחלטות וחד משמעיות, אלא מספקת גישה רחבה וביקורתית המציגה גישות שונות, תיאוריות מגוונות ולעיתים אף סותרות, להבנת מהותה של ההתנהגות הסוטה, הסבריה והתמודדות החוק עמה. רעיונות אלה מהווים מעין שלד על מנת לפתח תלמיד פתוח, מודע, פרשני, בעל סקרנות ורצון לשאול שאלות נוספות שנשארות לעיתים ללא מענה. עם זאת, ישנו ניסיון ליצור מודעות חברתית בקרב תלמידים, הן לבעיות איתן אנו כחברה, כבית ספר, כמשפחה, מתמודדים.

קיים ניסיון להפוך את התלמידים למדעני חברה הערים לסימני מצוקה ותמרורי אזהרה, טרם מתפרצת האלימות החוצה. כמו כן, מנסה התוכנית, לערוך הכרות עם דרכים לצמצום ממדי האלימות והעבריינות ומניעת התמכרויות.

6. דגשים ייחודיים בתוכנית הלימודים

בשנת הלימודים השנייה, ישנו חקר ועיסוק מעמיק בנושאים הרלוונטיים לתקופתנו; אלימות מינית, אלימות במשפחה, חומרים פסיכואקטיביים והתמכרויות לסוגיהם, בריונות ברשת ופשע סייבר. הרציונל לבחירת הנושאים, אשר אלימות ותוקפנות היא המכנה המשותף שלהם, נובעת מכך שהחברה המערבית

בכלל והחברה הישראלית בפרט, מתמודדות כיום עם תופעת אלימות הולכת וגוברת. מדי שבוע אנו שומעים על מקרי אלימות נוספים בקרב נערים ונערות, בוגרים ובוגרות. מקרים אלו מצליחים לזעזע בהיקפם ובחומרתם. בניסיון להכיר ולהבין את התופעות והיקפן, את מניעי העבריינים ובניסיון לעורר מודעות לתופעות ולמניעתן, בחרנו בנושאים אלו. שנת הלימודים הראשונה מספקת את התשתית התיאורטית, מנקודת מבט פסיכולוגית, סוציולוגית וקרימינולוגית כך שבשנת הלימודים השנייה, נדרשים התלמידים ליישם את הידע התיאורטי בניתוח תופעות האלימות, לצד חשיבה ועשייה של פעולות מניעה. במסגרת הלימודים, נבחן את הקושי בהגדרות הנובע מכך שהאלימות היא גם תוצאה וגם סיבה, גם גורם וגם סימפטום התנהגותי, גם תופעה אישית וגם קבוצתית. דבר אחד ברור: אלימות גורמת לאלימות. המקור לתופעה הוא בראש ובראשונה התרבות והערכים שעל-פיהם אנו מחונכים. מוקד האלימות הוא במודעות של הפרט לעצמו, בדרך שבה הוא תופס את המציאות ובאופן שבו הוא מעבד את המידע שלו אודותיה ומתרגם אותו להתנהגות. הרצון לפתח תלמיד בעל מודעות ומעורבות חברתית הן ברמת הידע וההבנה והן ברמת נכונותו לתרום וללמד אחרים, הוביל לדוגמא, לייחוד פרק לנושא אלימות מינית על סוגיה. נושא זה אקוטי ביותר לאור ריבוי מקרי התקיפות המיניות לאחרונה, ויש בו חלק יישומי רב ומטרות גם בתחום הפיכת התלמידים לאזרחים ביקורתיים, שומרי חוק, מוסריים ומודעים למעשיהם. אזרחים המפרים את קשר השתיקה סביב נפגעות תקיפה מינית ואונס קבוצתי. פירוט אודות כל אחד מהנושאים יופיע בהמשך.

7. עדכונים שבוצעו בתוכנית

התוכנית מבוססת, בחלקה, על תוכנית הלימודים הייחודית בקרימינולוגיה ומדעי המשטרה שפועלת בארץ מעל עשור ולתוכנית שפעלה בבית ספרינו.

בשנת 2017 בוצע בתוכנית עדכון שבו נוספו פרקים נרחבים העוסקים בחומרים פסיכואקטיביים וכתות פוגעניות, וכן נושאים נוספים כמו הלוגותרפיה (חיפוש משמעות רלוונטי ביותר לנוער בביה"ס) ופנולוגיה. זאת לאור רלוונטיות למציאות העכשווית המעסיקה את בני הנוער בכ"ס ואיזור השרון.

בגרסה זו, של שנת 2021 בוצעו מספר שינויים:

ראשית, נוסף נושא **פשיעת סייבר**, אשר צובר תאוצה כפועל יוצא מההתקדמות הטכנולוגית הגלובלית. בנוסף, בעקבות שינוי תוכנית הלימודים בפסיכולוגיה (2 היח"ל הנלמדות במקביל), אשר הפכה לעמוסה הרבה יותר, לצד העבודה המורכבת על היחידה החמישית, הוחלט להחליף את סגנון ההערכה בתוכנית, משילוב של 30% הערכה חלופית ו-70% בחינת בגרות פנימית, ל-100% חלופות הערכה מסוגים שונים, כפי שיפורט בהמשך.

בנוסף לשינויים בתוכנית הלימודים, התוכנית **שמה דגש** על הבאת קולות מהשטח לתלמידי המגמה, כך שהתלמידים נחשפים להרצאות של אנשי מקצוע העוסקים בתחום, כגון, רכז מניעה וחוקר נוער במשטרת ישראל, ראש הרשות למניעת אלימות סמים ואלכוהול ברשות העירונית ועוד. כל זאת, במטרה להמחיש ולהנגיש את נושאי הלימוד, המורכבים לעיתים, ולגוון את אופני הלמידה.

8. פריסת תוכנית הלימודים

תוכנית הלימודים בקרימינולוגיה מהווה 2 יח"ל בצירוף עם דיסציפלינה נוספת (פסיכולוגיה) במסגרת של 2 יח"ל במדעי החברה ו-1 יחידת חקר (היחידה החמישית). יחידת החקר תהיה בפסיכולוגיה או קרימינולוגיה. התוכנית נלמדת במשך שנתיים על פני 4 שעות שבועיות (בכל שנה) כחלק מ-8 שעות שבועיות של מרחב מדעי החברה. סה"כ יילמדו 187 שעות בפריסה לשנתיים, לא כולל סיורים חוץ בית ספריים.

9. מטרת התוכנית

מטרת העל

טיפול תלמידי בית הספר להיות אזרחים פעילים בחברה שומרת חוק שבוגריה בעלי מודעות חברתית, יכולת חשיבה עצמאית וביקורתית המבוססת על ידע רב תחומי.

9.1 מטרת בתחום הקוגניטיבי

- התלמיד ידע ויבין עובדות, מושגים, עקרונות, תופעות ותהליכים הקשורים בתופעת העבריינות, הן ברמת הפרט והן ברמת תופעות פשיעה חברתיות.
- התלמיד ינתח אירועי פשיעה ברמה התיאורטית, תוך התייחסות לתיאוריות קרימינולוגיות שונות.
- התלמיד ינתח את תופעת הפשיעה בקרב אוכלוסיות מוגדרות (מהגרים, נוער וכד')
- התלמיד יישם את הידע התיאורטי לניתוח אירועי פשיעה בחברה הישראלית.
- התלמיד ידע ויבין חלק מן החוקים במדינת ישראל
- התלמיד ינתח אירועים חברתיים תוך יישום החומר שלמד ויקשר בין תופעות מתוך ראייה ביקורתית.
- התלמיד יחבר ויצרף (יצור סינתזה) בין תחומי הדעת אותם ילמד: קרימינולוגיה, סוציולוגיה, פסיכולוגיה.

9.2 מטרת בתחום הריגושי-ערכי

- התלמיד יפתח עמדות, ערכים, מודעות למצוקותיהן של קבוצות שונות בחברה הישראלית
- התלמיד יפתח חמלה כלפי אנשים שונים מתוך הבנה שאין הוא יודע את המניעים לפעולותיו.
- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי סוכני הפיקוח בחברה.
- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי שלטון החוק במדינת ישראל.
- התלמיד יפתח מודעות לגבי מניעי התנהגותו הגלויה והסמויה.
- התוכנית תפתח קבוצת תלמידים המחויבת לשמירה על החוק.
- התוכנית תפתח קבוצת תלמידים אשר תתרום ליצירת אקלים בטוח בביה"ס.

9.3 מטרות בתחום המיומנויות

- התלמיד ידע לזהות משתנים שונים (תלויים, מתווכים, בלתי תלויים).
- התלמיד ידע לקרוא נתונים סטטיסטיים ולהבין מגמות שונות בתחום הפשיעה.
- התלמיד ידע לעשות שימוש יעיל ומושכל בפלטפורמות שונות של עבודה שיתופית מתוקשבת.
- התלמיד ידע להפיק תוצרים יצירתיים מסוגים שונים, תוך שימוש בכלים דיגיטליים שונים (כרזות, פודקאסטים ועוד).
- התלמיד יפתח שימוש מושכל בספרות עזר ומקורות ביבליוגרפים על מנת לתמוך בנושא הנלמד.
- התלמיד ינתח תהליכים המובילים להופעתן של הפרעות התנהגות שונות וידגים צורות התמודדות והטיפול בהן.
- התלמיד יישם את חומר הלמידה במקרים חדשים שלא נלמדו כמו סרטים, כתבות עיתונות וכד'.
- התלמיד יפתח אחריות אישית לניהול עבודתו תוך שמירה על לוח זמנים שנקבע מראש.
- התלמיד יפתח חשיבה רפלקטיבית – על עצמו כאזרח ועל מניעי התנהגותו.
- התלמיד יזהה אצלו נקודות חוזק ונקודות חולשה על מנת לקבוע מטרות לשיפור.

10. טבלת פירוט תוכנית הלימודים בקרימינולוגיה

נושאי הלימוד בשנת הלימודים הראשונה				
מס' ד	נושא+ מס' שעות הוראה	מושגים מרכזיים	מטרות ההוראה	ביבליוגרפיה ומשאבי הוראה
1	מבוא לקרימינולוגיה (5)	מדע בינתחומי, נורמה, ערך, סנקציות חברתיות פורמליות ובלתי פורמליות (שליליות וחוביות), סטייה חברתית, יחסיות הסטייה (מקום, זמן, הקשר תרבותי), קונפורמיות, פיקוח חברתי, מנגנוני פיקוח חברתי, חוק, פשיעה, סוגי עבירות: אקספרסיבית, אינסטרומנטאלית, רצידיביזם חוק העונשין: חטא, עוון, פשע	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים יבינו שסטייה אינה מוחלטת, היא מוגדרת יחסית לזמן, מקום ותרבות. 2. התלמידים יבינו שהעדר קונפורמיות לנורמות וערכים בחברה מסוימת עלולים ליצור סטייה ועבריינות. 3. התלמידים ידעו שקיימים סוגים רבים של סטייה – פרט הסוטה בתחום אחד אינו בהכרח סוטה בתחומים אחרים. 4. התלמידים ידעו ליישם את הידע התיאורטי שנרכש לגבי תופעות חברתיות חדשות. 	<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 35-9</p> <p>רהב, סטייה חברתית, יחידה 1</p>
2	תיאוריות ביולוגיות (2)	האסכולה האיטלקית לומברוזו – "העברייני מלידה": דטרמיניזם גופני, אטביזם, עברייני מלידה, עברייני חולה רוח, אימבציליות מוסרית, עברייני בכורח המקרה, קרימינולואיד, עברייני אידיאלי.	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים יכירו גישות עבר שגרסו כי התנהגותם השונה של בני אדם נובעת ממבנה פיזיולוגי שונה. 2. התלמידים יבינו את הביקורת על התיאוריות הביולוגיות לעבריינות, ואת 	<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 169-93</p> <p>שווארצוואלד, לא לבדו כרך ב', ע"מ 61-73</p>

<p>שווארצוואלד, פסיכולוגיה חברתית, כרך ג' יח' 6 ע"מ 229 - 232</p> <p>סטייה חברתית/ האוניברסיטה הפתוחה, יחידה 2 עמ' 29 – 42.</p>	<p>חסרונות התיאוריות.</p> <p>3. התלמידים ידעו ליישם את הידע התיאורטי לגבי תופעות חברתיות חדשות מתחום הקרימינולוגיה.</p>			
<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 278-283.</p> <p>אדד, העברין בהתהוותו. אישיות תיאוריה ומחקר כרך א' יחידות 1-2 ע"מ 123-92</p> <p>כתבה על האחים קורידו</p>	<p>1. התלמידים ידעו את ההסבר הפסיכואנליטי לעבריינות וסטייה.</p> <p>2. התלמידים יבינו שהסטייה היא פרי התפתחות אישיותית לקויה</p> <p>3. התלמידים יבינו את חשיבות יחסי הילד עם הוריו, הפנמת הסמכות במשפחה והפנמת הסמכות בחברה, והקשר לעבריינות.</p> <p>4. התלמידים יכירו את ממדי/מבני האישיות ואת הקשר בינם לבין התפתחות אישיות עבריינית.</p> <p>5. התלמידים יכירו את רמות המודעות ואת השפעת הלא מודע על עיצוב האישיות ועבריינות.</p> <p>6. התלמידים יכירו את שלבי ההתפתחות ע"פ הפסיכואנליזה ובעיות השלבים הגורמות לעבריינות.</p> <p>7. התלמידים יכירו מנגנוני הגנה על האגו והקשר לעבריינות.</p> <p>8. התלמידים ידעו להגדיר עבריינות הנובעת מ"אני עליון נוקשה", "חללים באני העליון", "אישיות פסיכופאטית".</p> <p>9. התלמידים יכירו מנגנונים לתעל את התוקפנות לדרכים מקובלות ובונות/ תיעול רגשי איבה.</p> <p>10. התלמידים ידעו ליישם את הרקע התיאורטי שנרכש לגבי מקרי עבריינות חדשים.</p>	<p>רמות המודעות / מודל טופוגרפי (תת מודע, סמוך למודע, מודע), ממדי/מבני האישיות- מודל סטרוקטורלי (סתמי, אני, אני עליון), שלבי התפתחות פסיכו-סקסואלים (שלב אוראלי, אנאלי, פאלי), מנגנוני הגנה של האגו, חרדה, הסתגלות וחוסר הסתגלות, קיבעון, גרסיה, אזור ארוגני, ארוס, יצר המין/החיים, תנטוס, יצר התוקפנות, עבריינות כתוצאה מהתקה (גברים מכים, התעללות בחיות, ונדלזם, גרפיטי ועוד), אני חלש, אני עליון נוקשה, חללים/ לקונות באני העליון, חוסר הזדהות משמעותי – פסיכופאת, בקורת מציאות, חוסר יכולת לסבול תסכולים, חוסר יכולת לדחות סיפוקים.</p> <p>יישום חומר הלימוד: צפייה וניתוח הסרט "פחד ראשוני"/"לקחת חיים"</p> <p>פסיכופתולוגיה: הגדרה, התפתחות אישיות פסיכופתולוגית, הפרעת אישיות/נוירוזות) סוגים שונים כמו OCD, הפרעות חרדה שונות (והקשר לעבריינות, מחלות נפש/פסיכוזות (כמו סכיזופרניה) והקשר לעבריינות, פרוורסיות/ פאראפיליות שונות, התפתחותן, סוגים: חושפי כל, מצינים, סקסטולוגיה אינטרנטית וטלפונית, פטישיזם מיני, פדופיליה והקשר לעבריינות.</p> <p>יישום חומר הלימוד: ניתוח סיפור חייהם של האחים קורידו, פדופילים מורשעים, באמצעות צפייה בכתבת תחקיר ויישום חומר הלימוד בנושא</p>	<p>תיאוריות פסיכולוגיות הגישה הפסיכואנליטית</p> <p>3</p> <p>(30)</p>	
<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 223-227</p> <p>נוה, נ. אלעד, ר. רן, א.</p>	<p>1. התלמידים יכירו את הקשר בין עיצוב ע"י הסביבה והתנהגות.</p> <p>2. התלמידים יבינו את הקשר על פי</p>	<p>גישת ההתניה הקלאסית: התניה, רפלקס, גירוי, תגובה, דעיכה/הכחדה, החלמה ספונטנית, הכללה, הבחנה.</p>	<p>גישות פסיכולוגיות</p> <p>4</p>	

<p>הגישה שבין סביבה מפרת נורמות ללמידת עבריינות.</p> <p>3. התלמידים יידעו כי על פי הגישה עבריינות היא התנהגות נלמדת שהאדם רוכש מסביבתו, ולא הפרעה נפשית המעוגנת בחוויותיו וביחסיו עם הוריו.</p> <p>4. התלמידים יידעו כי על פי הגישה, העבריינות אינה הסימפטום, אלא הבעיה עצמה ממנה סובל הפרט בהווה.</p> <p>5. התלמידים יקשרו בין התנהגות הורים לעבריינות בילדיהם בעזרת חיזוקים, עונשים, התעלמות וחוסר מתן חיזוקים, התנהגות מסגלת ובלתי מסתגלת.</p> <p>5. התלמידים יכירו דרכי שיקום עבריינים על פי הגישה הביהוויוריסטית, השלבים השונים.</p> <p>6. התלמידים יבינו את הביקורת על הגישה.</p> <p>7. התלמידים יידעו ליישם את הרקע התיאורטי שנלמד לגבי תופעות עבריינות חדשות.</p> <p>מאמר אסימוני החופש: https://thinkil.co.il/text/s/m045p003-011</p>	<p>גישת ההתניה האופרנטית: חיזוק, חיזוק חיובי, חיזוק שלילי, חיזוק מידי ונדחה, חיזוק מלא, חיזוק חלקי, עונש, התעלמות וחוסר התייחסות, דעיקה/הכחדה, עיצוב התנהגות, הכללה, הבחנה, עונש, למידת הימנעות, סיגול, הפנמה, התנהגות מסתגלת, התנהגות בלתי מסתגלת, סביבה עקבית צפויה יציבה, הווה, אחריות לעבריינות.</p> <p>יישום חומר הלימוד: ניתוח המאמר "אסימוני החופש" – ניסוי חינוכי במוסד סגור לעבריינים צעירים שנערך בישראל, על פי עקרונות גישת כלכלת האסימונים, והביקורת עליו.</p>	<p>הגישה ההתנהגותית (6)</p>	
<p>קרסון ועמיתים (1998) פסיכופתולוגיה והחיים המודרניים, כרך א' ע"מ 134 – 138.</p> <p>אדד, מ. (2015) "עבריינות במצבים של דעת מעומעמת". בתוך תימורף א. בן ברוך, ס. אלישע, א. (2015) "נוער בבלגן – קטינים עוברי חוק בישראל". הוצאת מאגנס.</p>	<p>1. התלמידים יכירו את גישת הלוגותרפיה והרקע להגיייתה.</p> <p>2. התלמידים יבינו מהם הגורמים לעבריינות בעידן המודרני, בדגש על בני טובים.</p> <p>3. התלמידים יבינו כיצד ניתן להסביר מקרי עבריינות מסוגים שונים באמצעות גישה זו.</p> <p>4. התלמידים יידעו לפתח תוכניות מניעה המבוססות על תוכנית זו.</p>	<p>לוגותרפיה, חירות מרצון, קיום ומהות, שאיפה למשמעות, משמעות החיים, חירות בחירה ואומץ, חרדה קיומית, וריק קיומי, יש שלילי, משמעות חיים נמוכה, סינדרום הריק הקיומי: דיכאון, התמכרויות, תוקפנות ועבריינות</p> <p>יישום חומר הלימוד: צפייה בסרט "בלינג רינג" וניתוחו על פי עקרונות התיאוריה</p>	<p>גישות פסיכולוגיות לוגותרפיה ויקטור פרנקל (8)</p> <p>5</p>
	<p>1. התלמידים ינתחו מקרי פשיעה באמצעות גישות פסיכולוגיות שונות.</p> <p>2. התלמידים יפנימו כי ניתן לנתח מקרה עבריינות אחד באמצעות הסברים תיאורטיים שונים.</p> <p>3. התלמידים יידעו להבחין בגורמים לפשיעה אשר באים לידי ביטוי בכל אחד</p>	<p>השוואה בין הגישות השונות לעבריינות באמצעות צפייה בסרט מסכם "רצח ללא מניע" וניתוח מקרה העבריינות המתואר בו (רצח הנער אסף שטיירמן בכפר סבא).</p> <p>בנוסף, ביצוע אירוע מסכם הכולל עבודה שיתופית של קריאת כתבות על מקרי פשיעה אמיתיים, כתיבת שאלות</p>	<p>סיכום והשוואה בין הגישות הפסיכולוגיות לעבריינות (6)</p> <p>6</p>

	ותשובות על הקטעים.	מהמקרים שינתחו.	
7	<p>מושגים: סטייה ראשונית, סטייה משנית, תג, תהליך הטלת תג, נבואה המגשימה את עצמה, הקושי להשתחרר מהתג, הנערה הסוטה, הסכנות שבתיוג.</p> <p>ילמד מחקרו של שוהם: תיוג הנערה וזנות, על ידי המאמר ילמדו ששת שלבי התיוג של בקר, מושגו של פרופ' אדד, קרקע מכינה, תיוג, וכן יקושר למושג "חללים באני העליון" (גישה פסיכואנליטית) ולהתנגשות תרבויות.</p>	<p>1. התלמידים יבינו כי סטייה היא תוצר חברתי המתהווה בעקבות תהליך תיוג.</p> <p>2. התלמידים יבינו את השפעת קבוצות הכוח בחברה על תיוג פרטים וקבוצות כסוטות.</p> <p>3. התלמידים יבינו את השפעת התיוג על הפרט.</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות גישת התיוג (4)</p>
8	<p>מושגים: יחס שונה וייחודי של רשויות אכיפה לבני נוער: סיבות, שיקולים והנחות יסוד. יחס בתי המשפט לבני נוער: חוקים, יחס המשטרה לבני נוער : הליך אי תביעה קטינים, גיל אחריות פלילית, בגיר, קטין, רישום פלילי, מידע פלילי, עובד נוער ושיקולים מנחים, קצין מבחן לנוער, חוק נוער, פקיד סעד לחוק הנוער, תסקיר.</p> <p>בנושא זה, נארח בכיתה, רכז מניעה וחוקר נוער ממשטרת כפר סבא שיספר על עבודתו.</p> <p>ייתכן וניסע לבקר בבית משפט השלום בפ"ת ונפגוש שופט נוער (בהתאם להיתכנות) (בנוסף לשעות המגמה)</p>	<p>1. התלמידים יבינו את מורכבות עבודת המשטרה עם בני נוער</p> <p>2. התלמידים יבינו את ההשלכות האפשריות של מפגש עם רשויות החוק על עתיד בני הנוער</p> <p>3. התלמידים יבינו אילו צעדים ננקטים במטרה לצמצם את השפעת המפגש עם רשויות החוק</p>	<p>עבודת המשטרה עם בני נוער (4)</p>

<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 322-338</p> <p>רהב, סטייה חברתית כרך 4 עמ' 20 – 14, 31 – 27</p> <p>כרמון נעמי, שינוי חברתי מתוכנן: הערכה של פרויקט שיקום שכונות המצוקה בישראל, דצמבר 2003.</p> <p>דו"ח מחקר של הכנסת בנושא שיקום שכונות משנת 2009</p> <p>אסכולת שיקום: חיבור התיאוריה לפרקטיקה המשטרית/אבי ברוכמן</p>	<p>4. התלמידים יבינו כי פשיעה ועבריינות יכולות להיות תוצר של הזנחה סביבתית בבחינת "פרצה קוראת לגנב".</p> <p>5. התלמידים יבינו שהעדר קונפורמיות לנורמות ולערכים של חברה מסוימת עלול להוביל לסטייה ולעבריינות.</p> <p>6. התלמידים יבינו מה נדרש ברמת החברה והשכונה על מנת לצמצם ולמגר תופעות פשיעה ועבריינות.</p> <p>7. התלמידים יחשפו לדו"חות מחקר של הכנסת אודות תופעות חברתיות שונות וידעו להפיק מהם נתונים וידע קונקרטי.</p>	<p>אסכולת שיקאגו (שאו ומק-קיי)</p> <p>הקשר בין פשיעה ועבריינות לסביבה גאוגרפית</p> <p>תיאוריית החלונות השבורים (וילסון וקלינג 1982): הקשר בין הזנחה לפשיעה.</p> <p>יילמד היישום של התיאוריות האקולוגיות לאבחון פשיעת סייבר ההולכת וגואה.</p> <p>מקרה בוחן לתיאוריות האקולוגיות יהיה פרויקט שיקום שכונות בישראל והשפעתו על אחוזי הפשיעה.</p> <p>מושגים: מעגלים קונצנטריים (משותפים) בישוב, מיפוי עבריינות, חוסר ארגון קהילתי, חלונות שבורים, קהילה רב בעייתית, עוני ועבריינות.</p> <p>צפייה בסרט: honey אשר ממחיש מושגים רבים בתיאוריות האקולוגיות.</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות</p> <p>גישות אקולוגיות (5)</p>	<p>9</p>
<p>רשימת מקורות: זלבה, ע"מ 113, יהודה אלירם, משטרה וחברה ע"מ</p> <p>תיאוריית הפעילות השגריתית באתר "ייצור ידע" מאת ד"ר פנחס יחזקאלי</p> <p>פודקאסט המעבדה עם חגית לרנאו</p>	<p>1. התלמידים יבינו כי פשיעה היא מצב שניתן למנוע באמצעות התנהגות נכונה.</p> <p>2. התלמידים יבינו את החשיבות של נקיטת אמצעי זהירות מסוגים שונים בעידן המודרני בפרט במניעת עבריינות סייבר מסוגים שונים.</p> <p>3. התלמידים יבינו מהו שיטור קהילתי ומשמר אזרחי ויזהו את תרומתם לקהילה.</p> <p>4. התלמידים יכירו שיטות לצמצום עבריינות בקהילה מסוימת, ע"י שינוי פעולות שגריתיות יומיומיות.</p>	<p>תיאוריית הפעולות השגריתיות פלסון וכהן</p> <p>יילמד היישום של תיאוריית הפעולות השגריתיות לאבחון פשיעת סייבר ההולכת וגואה.</p> <p>מושגים מרכזיים: פעולות שגריתיות, מוטיבציית עברייין, זמינות קורבן, שיטור קהילתי, משמר אזרחי, העדר/נוכחות אמצעי אכיפה, אמצעים טכנולוגיים, אלימות מינית, פדופיליה.</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות</p> <p>גישות אקולוגיות</p> <p>תיאוריית הפעולות השגריתיות (4)</p>	<p>10</p>
<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 365-338</p> <p>סאתרלנד, הגנב המקצועי, ע"מ 195-205, שהם ש', תורת</p>	<p>1. התלמידים יבינו שסטייה ופשיעה אינן מולדות אלא נלמדות בתהליכים חברתיים.</p>	<p>הסטייה היא נלמדת כשם שהתנהגות קונפורמית נלמדת. הבחירה בידי האדם. רק אחרי שהאדם הרצינוני בוחר, הוא מתחיל ללמוד ולהתנהג כעברייין. תילמד תורת ההתחברות</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות</p>	<p>11</p>

<p>ההתחברות הדיפרנציאלית ע"מ-159-166</p> <p>רהב ג', סטייה חברתית, יח' 5 ע"מ 7-15,</p> <p>איך מתעצבת סטייה? ד"ר פנחס יחזקאלי</p>	<p>2. פשיעה ועבריינות יכולה להיות תוצר בחירה אישית.</p> <p>3. התלמידים יכירו דרכים שונות לשיקום, המתבססות על התיאוריות השונות.</p>	<p>הדיפרנציאלית על פי אדוין סאתרלנד, הגנב המקצועי, מקצוע ככל מקצוע, הזדהות דיפרנציאלית (גלזר) ושיקום על פי קרייסי (יישום עקרונותיו של סאתרלנד)</p> <p>מושגים: התחברות דיפרנציאלית, בחירה, ביוטופ עברייני, קבוצה אינטימית, יחסי תלות, מגע בין אישי ישיר, קבוצה קטנה, סוג התגובה החברתית, משך ההתחברות, ראשוניות, אינטנסיביות, המסרים המועברים: ערכים, התנהגויות, טכניקות, תירוצים. מודל חיקוי והזדהות, טכניקות ניטרול.</p>	<p>התחברות דיפרנציאלית סאתרלנד</p> <p>+ שיקום ע"פ קרייסי (5)</p>	
<p>שוהם, קרימינולוגיה</p>	<p>1. התלמידים יבינו מה הם אופני החשיבה ומהי העמדה הרגשית אותם מאמצים עבריינים על מנת להתמודד עם רגשות האשם המתעוררים בהם.</p>	<p>העברייני אינו מנותק מהנורמות של החברה הכללית, לכן הוא זקוק לאופני חשיבה שיאפשרו לו לקבל את העובדה שהוא מבצע עבירות ולנטרל את רגשות האשם המתעוררים עקב ביצוען.</p> <p>מושגים מרכזיים: הכחשת האחריות, הכחשת הפגיעה, הכחשת הקורבן, גינוי המגנים, פנייה לערכים נעלים, מימוש עצמי.</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות טכניקות ניטרול סייקס ומצא (2)</p>	<p>12</p>
<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 365-404,</p> <p>אדלשטיין א' דפוס עבריינות וסטייה חברתית בקרב בני נוער יוצאי אתיופיה בישראל</p>	<p>1. התלמידים יבינו שפשיעה ועבריינות יכולה להיות תוצר של מצבי לחץ חברתי בין מעמדות, קבוצות ותיקות וחדשות, אויב חיצוני ועוד.</p> <p>2. התלמידים ינתחו תופעות עבריינות בקרב קבוצות מוגדרות (מהגרים, נוער, מעמדות שונים).</p>	<p>תיאוריות לגבי התנגשות תרבויות (סליון) ועבריינות של עולים בישראל, עבריינות הנוער בין העולים והגורמים לה: הלם תרבות, התרופפות הסמכות, משבר המשפחה וחסירת הזדמנויות. נזכיר את החלל הערכי בו נמצאים מתבגרים שהוריהם לא מפעילים עליהם תהליכי פיקוח ובקרה, את הקשר לנשירה מביה"ס והדרך אל העבריינות.</p> <p>מושגים מרכזיים: התנגשות תרבויות, הלם תרבות, חסימת הזדמנויות, משבר המשפחה, התרופפות הסמכות, נשירה מביה"ס, נוער מנותק</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות הגירה ופשיעה סליון (2)</p>	<p>13</p>

<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 526-556, שוהם ש' פשיעה וסטייה חברתית ע"מ 99-114</p> <p>רהב ג', סטייה חברתית, יח' 5 ע"מ 17-20, עמ' 21</p> <p>רוט הלר, היחיד והסדר החברתי, ע"מ 177-194</p>	<p>1. התלמידים יבינו שהעדר קונפורמיות לנורמות ולערכים של חברה מסוימת עלול להוביל לסטייה ולעבריינות.</p> <p>2. התלמידים ינתחו תופעות עבריינות בקרב קבוצות מוגדרות (מהגרים, נוער, מעמדות שונים).</p>	<p>התרבות היא מערכת של סמלים, ערכים נורמות, רעיונות ודפוסי התנהגות המאפיינים חברה מסוימת. בתרבותה של חברה ניתן להבחין בתרבויות (תרבויות משנה) שונות. אלו מאופיינות בזיקה כפולה.</p> <p>מושגים: תרבות, תת תרבות / תרבות משנה, תת תרבות נורמטיבית, תת תרבות ערכית, תת תרבות נגד, תת תרבות עבריינית</p> <p>כהן, מחלוצי החוקרים של קבוצות הנוער העברייני. לפיו, היווצרות תת התרבות העבריינית מבוססת על הפער שבין הנורמות של המעמד הבינוני לבין היכולת של בני הנוער מהשכבות הכלכליות החברתיות הנמוכות להגיע להישגים על פי נורמות אלו. נכיר את מאפייני תת התרבות ואת הטיפולוגיה שמציע כהן.</p> <p>מושגים: מנגנון היפוך תגובה, תת תרבות, תת תרבות נגד, תת תרבות עבריינית, תסכול מעמדי, עבריינות שוללנית, זדוניות, אלימות לשמה, עבריינות לא רווחית, ערכי המעמד הבינוני מול ערכי מעמד נמוך, נערי קולג', נערי פינת/קרן הרחוב, חבר הכנופיה העברייני, סמלי המעמד הבינוני.</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות תת תרבות עבריינית אלברט כהן (2)</p>	<p>14</p>
<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 301-302, שוהם ש' פשיעה וסטייה חברתית ע"מ 99-114, בר דוד, עבודת ד"ר, ע"מ 7-6</p> <p>רהב ג', סטייה חברתית, יח' 5 ע"מ 25-29</p> <p>מדוע אנשים מציינים לחוקר/ד"ר פנחס יחזקאלי</p>	<p>1. התלמידים יבינו שפשיעה ועבריינות בני נוער יכולה לנבוע מפנאי ושעמום.</p> <p>2. התלמידים ינתחו אמצעי פיקוח ובקרה על מנת לצמצם אלימות.</p>	<p>תיאוריות שחידושן בכך שמנסות להסביר כיצד למנוע עבריינות נוער, וכן מסבירות מה השתבש בתהליכי הפיקוח והבקרה של סוכני החיברות המרכזיים, ובעקבות כך הפכו בני נוער לעבריינים. התיאוריות טובות גם בהצגת תוכנית שיקום לנוער עברייני ומדגישה את חשיבות הקשר, המחוייבות, המעורבות והאמונות שמקנים הורים וסוכני חיברות נוספים לילדיהם.</p> <p>מושגים: פקוח ובקרה כבולמי פשע, מעורבות בקהילה, קשרים, מחויבויות, מעורבות, אמונות, דימוי עצמי חיובי, רגשי אשמה, ערכים וצרכים, בקרה מבפנים, בקרה מבחוץ.</p>	<p>גישות סוציולוגיות לעבריינות גישת הפיקוח והבקרה הירשי (2)</p>	<p>15</p>

<p>שוהם, קרימינולוגיה, ע"מ 322-289</p>	<p>1. התלמידים יכירו דפוסים שונים של משפחות והקשר להתנהגות נורמטיבית</p> <p>2. התלמידים יכירו משפחה עבריינית ומשפחה הרוסה/ רב בעייתית והקשר לעבריינות ילדיה, מעגל האלימות.</p> <p>3. התלמידים יבינו את חשיבות הסוציאליזציה בתא המשפחתי והקשר לאדם שומר/מפר חוק.</p> <p>4. התלמידים ידעו לקשר בין קורבנות בילדות ובין עבריינות בבגרות.</p>	<p>מושגים: המשפחה העבריינית, המשפחה ותהליך הסוציאליזציה כגורמי עבריינות: תפקיד פנימי וחיצוני, המשפחה ההרוסה ומאפייניה, מתחים וקונפליקטים בבית והקשר לעבריינות. מחקרים המצביעים על קשר בין דחיית הילד (פיזית ונפשית) ואלימות בקרב הילד – חניטה צמרין "אקטינג אין" "אקטינג אוט", טיב היחסים במשפחה.</p>	<p>משפחה ועבריינות (6)</p>	<p>16</p>
<p>מאמר: בית התקווה טיפול קבוצתי בגברים אלימים</p> <p>אוגדן למניעת אלימות במשפחה ואלימות בין זוגית</p> <p>תוכנית חברות וזוגיות ללא אלימות, מפגשים 9+8</p>	<p>1. התלמידים יכירו מאפיינים סטטיסטיים של התופעה ואת סוגי האלימות הקיימים.</p> <p>2. התלמידים יכירו את מאפייני הגבר האלים ואת הגורמים העיקריים לפשיעה מסוג זה.</p> <p>3. התלמידים ידעו לזהות דפוסים של חיזור אלים ויכירו את תמרוני האזרה.</p> <p>4. התלמידים יידעו כיצד להתנהג במידה וייתקלו במקרה של אלימות במשפחה, למי לדווח וכיצד לסייע.</p>	<p>נוכח העלייה המדאיגה במקרי אלימות מגדרית ככלל, ואלימות בתוך המשפחה בפרט, התוכנית כוללת העמקה משמעותית בנושא זה.</p> <p>מושגים: סוגי אלימות, כלכלית, מינית, מילולית, פיזית, נפשית.</p> <p>תמרוני אזהרה ודפוס חיזור אלים.</p> <p>לשון החוק בנושא אלימות במשפחה, חובת דיווח, צו הגנה ארגוני סיוע.</p> <p>ניתוח מאמר: בית התקווה – מחלקת אל אלימות במשפחה בכלא חרמון אשר מצביע על מאפייני הגבר האלים ברמה האישית, הבינאישית והחברתית.</p> <p>צפייה בסרט/ כתבת תחקיר בנושא: לישון עם האויב/תחקיר עובדה על ניסיון הרצח של שירה איסקוב</p> <p>הרצאה בנושא אלימות במשפחה</p>	<p>אלימות במשפחה (10)</p>	<p>17</p>
<p>סה"כ שעות בשנה הראשונה: 103</p>				

נושאי הלימוד בשנת הלימודים השנייה

מס' ד	נושא+ מס' שעות הוראה	מושגים מרכזיים	מטרות ההוראה	ביבליוגרפיה
1	פנולוגיה – תורת הענישה (4)	פנולוגיה כחלק מהקרימינולוגיה ויחסי הגומלין ביניהן. מאפייני העונש. דיון מוסרי זכות להעניש. מושגים : ענישה תועלתנית וענישה בלתי תועלתנית: השוואה לפי קריטריונים שונים. חברות שונות הדוגלות בסוג ענישה שונה. מטרות הענישה : הרתעת הפרט והרתעת הכלל, נקם, תגמול, עקרון "מידה כנגד מידה", מודל הצדק של דוד פוגל, נטילת כושר, הגבלה, הרחקה, הגלייה, חילוט, שיקום תיקון וטיפול, המודל הרפואי, דו"ח מרטינסון, חוק שלוש הפסילות.	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמיד יכיר ויבין מושגים, תהליכים ותופעות הקשורים בתורת הענישה. 2. התלמיד יקשר בין מטרות הענישה לאמצעי הענישה השונים. 3. התלמיד ינתח ויישם אירועים אקטואליים הקשורים בענישה על סמך תורת הענישה שנלמדה בכיתה. 4. התלמיד יבין את הקשר בין הפנולוגיה והקרימינולוגיה. 	<p>שוהם ושביט 1990 ע"מ 147-84</p>
2	המאסר המודרני (8)	בעייתיות המאסר המודרני ברמת הפרט, הקבוצה והארגון. ארגון כוללני כל פי גופמן. דו"ח צפייה בסרט (כחלק מהערכה חלופית): מעל החוק מושגים : מאסר, מכאובי המאסר וסוגיהם השונים, תהליך הפריזוניזציה, מודל היבוא, השחתת מאסר, בית הסוהר כמוסד טוטאלי. בעייתיות ברמת הפרט, בעייתיות ברמת הקבוצה – תת תרבות עבריינית ערכים ונורמות, בעייתיות ברמת הארגון. חלופות מאסר בישראל: מושגים : מאסר על תנאי, מאסר סירוגי, מאסר סוף שבוע, מאסר תקופתי, עבודות שירות, שירות לתועלת הציבור, קנס, פטור, פרול, תיקון בקהילה, בית משפט קהילתי. תיבחן אפשרות להרצאה ע"י בעל תפקיד בשב"ס.	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמיד יכיר את אמצעי הענישה המודרני כמו מאסר ואת בעייתיות שיטה זו. 2. התלמיד יבקר ויוכל להציע חלופות לאמצעי הענישה המקובלים. 	<p>שוהם ושביט 1990 ע"מ 147-84</p> <p>שוהם ושביט 1990 ע"מ 311- 227</p> <p>פודקאסט המעבדה עם חגית לרנא</p>
3	פשיעת נשים	פשיעת נשים, זנות. גישות (מסורתית דטרמיניסטית-ביולוגית,	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים יבינו מהם מאפייני האישה העבריינית. 	<p>"חפש את האישה" ענת</p>

<p>בשן מתוך כתב העת ירחון פנים גיליון 5 ינואר 2014 ע"מ 14-17</p> <p>"עם נשמה" גונדר משנה רובית מליח מתוך כתב העת ירחון פנים גיליון 5 ינואר 2014 ע"מ 17-19</p> <p>האישה העבריינית – מאפיינים ייחודיים ודרכי טיפול ושיקום מותאמות, 14.4.2002, ענת גור</p>	<p>2. התלמידים יבינו מה מוביל נשים לפשיעה.</p> <p>3. הנשים יבינו את הקשר בין קורבנות לעבריינות.</p> <p>4. התלמידים יבינו את תפקיד החברה בתיוג נשים עברייניות.</p>	<p>פמיניסטית) הבדלים מפשיעת גברים.</p> <p>פרופיל האישה העבריינית, מאפייני העבירות וסוגיהן.</p> <p>נשים בכלא, טיפול ושיקום.</p> <p>מושגים: גישות לפשיעת נשים, סטיגמות, חריגות בתוך חריגות, מאפיינים סוציו-אקונומיים ודמוגרפיים, היסטוריה של טראומה מינית, פיזית ונפשית, בריאות נפשית וגופנית, התמכרות לחומרים פסיכואקטיביים, אימהות, לידות והפלות, קורבנות ועבריינות.</p>	<p>(8)</p>	
<p>מידע אמין על מין, 2017 (הברון ובשרטי)</p> <p>איגוד מרכזי הסיוע לנפגעי ונפגעות תקיפה מינית</p> <p>אתר מקום לנפגעי אלימות מינית</p>	<p>1. התלמידים יכירו את המושגים אלימות מינית, תקיפה מינית והטרדה מינית.</p> <p>2. התלמידים יכירו את המושג תרבות האונס ויבינו כיצד הוא תורם להבניית תרבות המאפשרת אלימות מינית.</p> <p>3. התלמידים יזהו אלימות מינית כמעשה כוחני הנעשה מתוך רצון בשליטה ולא בהכרח מעשה הנעשה מתוך חשק מיני.</p> <p>4. התלמידים יזהו מין כנשק מתוחכם.</p> <p>5. התלמידים יכירו את היבטי החוק העוסקים בהסכמה חופשית וידעו להעריך האם ישנה הסכמה חופשית באירועים שיוצגו בכיתה.</p> <p>6. התלמידים יכירו את מודל הדילמה של דיויס ומילר וידעו ליצור סינתזה לגבי דילמות בנושאי אלימות מינית על פי מודל זה.</p> <p>7. התלמידים יכירו מודל בריא לקיום יחסי מין המבוססים על תקשורת, אמון וכנות.</p> <p>8. התלמידים יזהו תגובות ראשוניות וארוכות טווח של נפגעות תקיפה מינית.</p> <p>9. התלמידים יכירו את ההשלכות הנפשיות של נפגעות תקיפה מינית.</p> <p>10. התלמידים יידעו את לשון חוק העונשין העוסק בעבירות מין.</p> <p>11. התלמידים יפתחו מודעות עצמית לגבי מניעתם בהקשר של כוחניות, גבריות ונשיות.</p> <p>12. התלמידים יפתחו יכולת לפנות לעזרה ולהיעזר.</p>	<p>נושא זה אקוטי ביותר לאור ריבוי מקרי התקיפות המיניות לאחרונה, ויש בו חלק יישומי רב ומטרות גם בתחום הפיכת התלמידים לאזרחים ביקורתיים, שומרי חוק, מוסריים ומודעים למעשיהם. אזרחים המפריים את קשר השתיקה סביב נפגעות תקיפה מינית ואונס קבוצתי!</p> <p>מושגים מרכזיים: אלימות מינית תקיפה מינית הטרדה מינית לשון החוק מאפייני הפגיעה המינית: מאפייני התוקף, מאפייני הקורבן, מאפייני הסיטואציה תגובות הסביבה שעוזרות למתן את הפגיעה: אמון, הימנעות משיפוטיות, בירור צרכים והחזרת שליטה, הקשבה ופתיחות, אמפתיה ותמיכה השפעות התקיפה המינית על הנפגעים: תחום רגשי, פגיעה בתפקודים, הפרעה פוסט טראומטית מנגנוני הגנה: דיסוציאציה, כורח החזרה, הפיכת פעיל לסביל תרבות האונס: בניית זהות גברית מסורתית, הנחות יסוד לתרבות האונס, זילות מעמד האישה, 5 שלבי הרוע מודל בריא לקיום יחסי מין: תקשורת, אמון וכנות מודל הדילמה של מילר ודיוויס; הגינות, פרסום, אוניברסליות</p>	<p>אלימות מינית (14)</p>	<p>4</p>

<p>מיכאל, התמכרות והחלמה, ע"מ 23-12. גרין, סמים: עובדות, שאלות ובעיות, ע"מ 23-66, 49-39, 109-77.</p> <p>תימור, א. בן ברוך, ס. אלישע, א. (2015). "נוער בבלגן – קטינים עוברי חוק בישראל". הוצאת מאגנס.</p> <p>קרמיצר, נעמי (2004), הורים סמים ומתבגרים,</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים יכירו מושגי יסוד בתחום חומרים פסיכואקטיביים. 2. התלמידים ידעו להשוות בין סוגי התלות השונים. (הבנה) 3. התלמידים יכירו מגוון סיבות לשימוש והתמכרות לחומרים פסיכואקטיביים. 4. התלמידים יוכלו להכיר סימנים למועדות לשימוש והתמכרויות בקרב מתבגרים. (יישום) 5. התלמידים יידעו ליצור קשרים בין עמדות ההורים כלפי חומרים פסיכואקטיביים לבין התנהגות ילדיהם. (אנליזה) 6. התלמידים ידעו לתכנן תוכניות מניעה לפי מודל העמח". (סינתזה) 7. התלמידים יכירו את פקודת הסמים. 8. התלמידים יכירו ויידעו להדגים את שיטת 12 השלבים לגמילה מהתמכרויות. (יישום). 9. התלמידים יפתחו מודעות עצמית והכרות עם דפוסיים אוטומטיים שלהם. 10. התלמידים יפתחו יכולת לפנות לעזרה ולהיעזר. 	<p>מושגים מרכזיים: חומרים פסיכואקטיביים סם ותרופה כיצד פועלים הסמים גורמים לשימוש בסמים בקרב מתבגרים שימוש, שימוש לרעה, תלות והתמכרות מעגל ההתמכרויות תיאוריית סמי השער פגיעה בתפקודים במכלול חייו של האדם מודל מניעה פקודת הסמים המסוכנים סוגי סמים גמילה ושיקום AA NA</p> <p>במסגרת לימודי הפרק, התלמידים ייפגשו להרצאה ושיחה אישית עם רינת שרביט, נשואה למכור נקי, אשר תספר על תוכנית NA למכורים ו-NA למשפחות המכורים.</p> <p>צפייה בסרט: יומן beautiful boy/נעורים</p>	<p>חומרים פסיכו-אקטיביים והתמכרויות שונות (16)</p>	<p>5</p>
	<p>הסיור הינו אירוע שיא במגמה שבמסגרתו התלמידים נחשפים ללא תיווך לעולמם של המכורים, סיפוריהם האישיים ותהליך הגמילה המורכב שלהם.</p> <p>בעקבות הסיור התלמידים נדרשים גם למלא דו"ח סיור במסגרת הערכה חלופית. מטרת הסיור הינן:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים ייחשפו ללא תיווך להשלכות האפשריות של התנסות בחומרים פסיכואקטיביים/התמכרויות שונות. 2. התלמידים יקשרו בין חומר הלימוד התיאורטי, לסיפורי המכורים המחלימים. 3. התלמידים יבינו את החשיבות שבשיתוף רגשותיהם. 	<p>סיור במוסד גמילה מהתמכרויות וסמים (רטורנו), שבו יבדקו התיאוריות הקרימינולוגיות שנלמדו, יסקרו שיטות טיפול במסגרת הקהילה. בדגש על שיקום, טיפול ותיקון.</p> <p>במסגרת הסיור יפגשו התלמידים עם מנהל המוסד ואנשי טיפול מטעמו. התלמידים יפגשו עם נערים הנמצאים בשלבי הטיפול השונים אשר יספרו את סיפורם האישי, התלמידים יבקרו במוסד עצמו ויראו כיצד מיושמת גישת 12 הצעדים הלכה למעשה וכן כיצד מיושמת שיטת השיקום על פי קרייסי.</p> <p>התלמידים יבקרו במתקנים השונים אשר במוסד הגמילה וישוחחו עם אנשי טיפול שמרביתם היו מכורים אף הם.</p>	<p>סיור במוסד גמילה (8)</p>	<p>6</p>
<p>אולניק-שמשי, ד., היימן, ט. "אלימות ובריונות ברשת --תמונת מצב</p>	<p>מבין כל נושאי הלימוד בשנה זו, נושא הבריונות ברשת, הוא המוכר ביותר</p>	<p>מאפיינים גורמים ומניעים לשימוש באינטרנט: אנונימיות ואי זהותיות, אי נראות, היעדר קשר עין, נטרול</p>	<p>בריונות ברשת (8)</p>	<p>7</p>

<p>יוני 2012, הד החינוך כרך פ"ו, גיליון מס' 06</p> <p>אלימות מקוונת בקרב בני נוער, דו"ח של מרכז המידע והמחקר של הכנסת, 2014</p> <p>בני נוער ברשת - מסוכנות והזדמנות לטיפול סקירת ספרות וראיונות עם אנשי מפתח</p>	<p>לתלמידים, משום שביסודי ובחטיבה עוסקים בו רבות. לאור זאת, מטרת ההוראה הן:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים ילמדו טרמינולוגיה התופעה. 2. התלמידים יקשרו בין מושגים מחומר הלימוד בפסיכולוגיה (גיל ההתבגרות, קונפורמיות ועוד) להסברים המקצועיים לתופעה. 3. התלמידים יידעו כיצד להתמודד עם התופעה, וירכשו כלים מעשיים. 	<p>סטטוס, החלפת מין או גיל, מיידיות, זמינות, תקשורת של כתיבה וקריאה, שימוש באמוטיקונים, משחקיות, נגישות</p> <p>מגמות, השפעות והתמודדויות: גיבוש זהות, טשטוש גבולות, הסרת עכבות, הביטחון-העצמי הגובר, התחושה של פרטיות וסודיות, החוויה של אי-מתן דין וחשבון על מעשים (אי-אחריותיות), הבריחה הקלה, ההרגשה של "שווה בין שווים", כיצד כל אילו משפיעים על פשיעה ואלימות ברשת.</p> <p>אלימות ובריונות ברשת: הגדרות אלימות ובריונות, מאפיינים, דרכי הביטוי המוכרות ביותר של אלימות באינטרנט בקרב בני נוער, המשתתפים באלימות ברשת: תמונת מצב, עדים, קורבנות. השפעותיה של אלימות ברשת, כלים למניעה והתמודדות.</p>		
<p>פשיעה גלובלית ושיטור מקומי. אכיפת חוק בעידן דיגיטלי. גדי אשד 2020, המרכז הבינתחומי הרצליה</p> <p>פשיעה בעולם הסייבר, רב פקד מיכל מלאך, 2020</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים יכירו את עולם פשיעת הסייבר והגורמים שאפשרו לו להתפתח לממדים הנוכחיים. 2. התלמידים יירכשו אסטרטגיות מניעה שיוכלו לעשות בהם שימוש בחייהם, במטרה לצמצם את הסיכוי להיפגע מפשיעת סייבר. 	<p>מרחב הסייבר כמערב פרוע: טכנולוגיה, אנונימיות, גלובליות, הרשת האפלה. קשיי האכיפה במרחב הסייבר סוגי הפשיעה והיקפה: פשינג, וירוסים, כופר, התחזות. השפעת פשיעת הסייבר ברמה החברתית, הפוליטית והכלכלית</p> <p>במסגרת לימוד הפרק, נארח מומחה אבטחת מידע אשר יספר מניסיונו על עבודתו במניעת פשעי סייבר.</p>	<p>פשיעת סייבר (8)</p>	<p>8</p>
<p>אמיר (1992), גלעד סופרין גלעד ויודפת חוה כתות מיסטיות, משטרת ישראל</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. התלמידים יכירו מושגי יסוד בתחום הכתות המיסטיות. 1. התלמידים יכירו וידעו להדגים את מאפייני הכתות המיסטיות (יישום) 3. התלמידים יידעו לשער מועדות להצטרפות לכתות מיסטיות על סמך מאפייני הפרט (סינתזה). 4. התלמידים יידעו כיצד לפעול במקרה של חשיפה שלהם או של קרוביהם לכת. 	<p>מושגים מרכזיים:</p> <p>רקע היסטורי כת פוגענית-הגדרה סוגי כתות: דתיות, מסחריות, עזרה עצמית וייעוץ, פוליטיות מאפייני כתות שיטות ותהליכים של גיוס והמרה : מאפייני המנהיג, רפורמת חשיבה mind control, מאפייני המצטרפים לכתות סוגי הפגיעות זיהוי ומניעה כתות בישראל</p> <p>במסגרת הלימודים, התלמידים יישתתפו בהרצאה בנושא כתות (אלה גולן)</p>	<p>כתות פוגעניות (8)</p>	<p>9</p>

סה"כ שעות הוראה בשנה השנייה: 84

סה"כ שעות הוראה בתוכנית: 187

11. פירוט דרכי הל"ה בתוכנית

11.1 הוראה

דרכי ההוראה בתוכנית מותאמות למאה ה-21 ומטרתן בין היתר לאפשר הבנייה קונסטרוקטיבית של הידע, חיבורו לעולם האמיתי ופיתוח היכולת לבקר את המציאות על היבטיה השונים. התוכנית כוללת שימוש רב בכתבות, סרטונים ופודקאסטים המדגימים מקרים אמיתיים, וניתוחם באמצעות הידע התיאורטי שנלמד במורחב. במסגרת התוכנית מתארחים מרצים אורחים, בתשלום ובהתנדבות, במטרה להמחיש את הקשר בין התיאוריה לפרקטיקה. לדוגמא, אלה גולן (כתות), בר סטאר (אלימות במשפחה), אסף תבור (חוקר נוער ורכז מניעה במשטרת כפ"ס, רינת שרביט (התמכרויות ו-NA). לבסוף, תלמידי המגמה יוצאים לסיור לימודי משמעותי במוסד הגמילה מהתמכרויות "רטורנו", וכן, בבית משפט השלום. (הסיורים יבחרו בהתאם לרלוונטיות באותה שנה)

11.2 למידה

דרכי הלמידה בתוכנית מותאמות לפיתוח מיומנויות הנדרשות בעולם העבודה העתידי כגון; עבודת צוות הכוללת עבודת שיתופית על קבצים שיתופיים, ביצוע רפלקציות המעודדות מודעות עצמית, פרזנטציה של תוצרים בכיתה ומחוצה לה (תרגול מיומנויות תקשורת אפקטיבית), שימוש רב בכלים מתוקשבים לעיצוב תוצרים משמעותיים (slides, canva, genially) ולעבודה שוטפת (כליי גוגל השיתופיים), פיתוח כישורי למידה עצמאית בהכוונה עצמית SRL באמצעות יחידות לימוד א-סינכרוניות.

11.3 הערכה

השינוי העיקרי שנעשה בגרסה זו עוסק בשינוי דרכי ההערכה בתוכנית מ-70% הערכה באמצעות בחינת בגרות ו-30% הערכות חלופיות, ל-100% הערכות חלופיות. מעבר לפירוט השיקולים שניתנו בסעיף 7, יש מקום לציין כיום, יותר מתמיד, ישנה פתיחות והבנה שלמידה משמעותית מתבצעת גם באמצעות תהליכי למידה לשם הערכה (הערכה מעצבת), וזוהי המטרה העיקרית של רכיבי ההערכה בתוכנית זו. להלן פירוט דרכי ההערכה לפי פרקי הלימוד:

נושאי הלימוד בשנת הלימודים הראשונה גישות ביולוגיות + פסיכולוגיות + גישת התיג + עבודת המשטרה עם בני נוער				
מס' ת	נושא+ מס' שעות הוראה	מושגים מרכזיים	הערכה לצורך למידה	הערכה חלופית לבגרות
1	מבוא לקרימינולוגיה (5)	מדע בינתחומי, נורמה, ערך, סנקציות חברתיות פורמליות ובלתי פורמליות (שליליות וחיוביות), סטייה חברתית, יחסיות הסטייה (מקום, זמן, הקשר תרבותי), קונפורמיות, פיקוח חברתי, מנגנוני פיקוח חברתי, חוק, פשיעה, סוגי עבירות: אקספרסיבית, אינסטרומנטאלית, רצידיביזם חוק העונשין: חטא, עוון, פשע		דו"ח צפייה בסרט באזז – עבודה קבוצתית 15% ניתוח פודקאסט בנושא פשיעה – עבודה אישית 15% ר' פירוט בהמשך
2	תיאוריות ביולוגיות (2)	האסכולה האיטלקית לומברוזו – "העברין מלידה": דטרמיניזם גופני, אטביזם, עברין מלידה, עברין חולה רוח, אימבציליות מוסרית, עברין בכורח המקרה, קרימינולואיד, עברין אידיאלי.		דו"ח צפייה בסרט באזז – עבודה קבוצתית 20% ניתוח פודקאסט בנושא פשיעה – עבודה אישית 15% ר' פירוט בהמשך
3	תיאוריות פסיכולוגיות הגישה הפסיכואנליטית (30)	רמות המודעות / מודל טופוגרפי (תת מודע, סמוך למודע, מודע), ממדי/מבני האישיות- מודל סטרוקטורלי (סתמי, אני, אני עליון), שלבי התפתחות פסיכו-סקסואלים (שלב אוראלי, אנאלי, פאלי), מנגנוני הגנה של האגו, חרדה, הסתגלות וחוסר הסתגלות, קיבעון, רגרסיה, אזור ארוגני, ארוס, יצר המין/החיים, תנטוס, יצר התוקפנות, עבריינות כתוצאה מהתקה (גברים מכים, התעללות בחיות, ונדליזם, גרפיטי ועוד), אני חלש, אני עליון נוקשה, חללים/ לקונות באני העליון, חוסר הזדהות משמעותי – פסיכופאת, בקורת מציאות, חוסר יכולת לסבול תסכולים, חוסר יכולת לדחות סיפוקים. יישום חומר הלימוד: צפייה וניתוח הסרט "פחד ראשוני"/"לקחת חיים" פסיכופתולוגיה: הגדרה, התפתחות אישיות פסיכופתולוגית, הפרעת אישיות/נוירוזות) סוגים שונים כמו OCD, הפרעות חרדה שונות (והקשר לעבריינות, מחלות נפש/פסיכוזות (כמו סכיזופרניה) והקשר לעבריינות, פרוורסיות/ פאראפיליות שונות, התפתחותן, סוגים: חושפי כל, מצינים, סקסטולוגיה אינטרנטית וטלפונית, פטישיזם מיני, פדופיליה והקשר לעבריינות. יישום חומר הלימוד: ניתוח סיפור חייהם של האחים קוריזו, פדופילים מורשעים, באמצעות צפייה בכתבת תחקיר ויישום חומר הלימוד בנושא	3 מבדקים מתוקשבים על התיאוריה הפסיכואנליטית ניתוח מקרה האחים קוריזו דו"ח צפייה בסרט פחד ראשוני/לקחת חיים	דו"ח צפייה בסרט באזז – עבודה קבוצתית 20% ניתוח פודקאסט בנושא פשיעה – עבודה אישית 15% ר' פירוט בהמשך
4	גישות פסיכולוגיות הגישה	גישת ההתניה הקלאסית: התניה, רפלקס, גירוי, תגובה, דעיכה/הכחדה, החלמה ספונטנית, הכללה, הבחנה. גישת ההתניה האופרנטית: חיזוק, חיזוק חיובי, חיזוק שלילי, חיזוק מידי ונדחה, חיזוק מלא, חיזוק חלקי, עונש,	ניתוח המאמר אסימוני החופש	דו"ח צפייה בסרט באזז – עבודה קבוצתית 20% ניתוח פודקאסט בנושא פשיעה – עבודה אישית

		התעלמות וחוסר התייחסות, דעיכה/הכחדה, עיצוב התנהגות, הכללה, הבחנה, עונש, למידת הימנעות, סיגול, הפנמה, התנהגות מסתגלת, התנהגות בלתי מסתגלת, סביבה עקבית צפויה יציבה, הווה, אחריות לעבריינות. יישום חומר הלימוד: ניתוח המאמר "אסימוני החופש" – ניסוי חינוכי במוסד סגור לעבריינים צעירים שנערך בישראל, על פי עקרונות גישת כלכלת האסימונים, והביקורת עליו.	ההתנהגותית (6)	
	דו"ח צפייה בסרט בלינג רינג	לוגותרפיה, חירות מרצון, קיום ומהות, שאיפה למשמעות, משמעות החיים, חירות בחירה ואומץ, חרדה קיומית וריק קיומי, יש שלילי, משמעות חיים נמוכה, סינדרום הריק הקיומי: דיכאון, התמכרויות, תוקפנות ועבריינות יישום חומר הלימוד: צפייה בסרט "בלינג רינג" וניתוחו על פי עקרונות התיאוריה	גישות פסיכולוגיות לוגותרפיה ויקטור פרנקל (8)	5
	דו"ח צפייה בסרט "רצח ללא מניע" ללא מניע" אירוע הערכה מסכם לגישות הפסיכולוגיות: כתיבת שאלות ותשובות על קטעי עיתונות המתארים פשעים אמיתיים	השוואה בין הגישות השונות לעבריינות באמצעות צפייה בסרט מסכם "רצח ללא מניע" וניתוח מקרה העבריינות המתואר בו (רצח הנער אסף שטיירמן בכפר סבא). בנוסף, ביצוע אירוע מסכם הכולל עבודה שיתופית של קריאת כתבות על מקרי פשיעה אמיתיים, כתיבת שאלות ותשובות על הקטעים.	סיכום והשוואה בין הגישות הפסיכולוגיות לעבריינות (6)	6
	דו"ח צפייה בסרט באזז – עבודה קבוצתית 20% ניתוח פודקאסט בנושא פשיעה – עבודה אישית 15% ר' פירוט בהמשך	מושגים: סטיה ראשונית, סטיה משנית, תג, תהליך הטלת תג, נבואה המגשימה את עצמה, הקושי להשתחרר מהתג, הנערה הסוטה, הסכנות שבתיג. ילמד מחקרו של שוהם: תיג הנערה זזנות, על ידי המאמר ילמדו ששת שלבי התיג של בקר, מושגו של פרופ' אדד, קרקע מכינה, תיג, וכן יקושר למושג "חללים באני העליון" (גישה פסיכואנליטית) ולהתנגשות תרבויות.	גישות סוציולוגיות לעבריינות גישת התיג (3)	7
	דו"ח צפייה בסרט באזז – עבודה קבוצתית 20% ניתוח פודקאסט בנושא פשיעה – עבודה אישית 15% ר' פירוט בהמשך	מושגים: יחס שונה וייחודי של רשויות אכיפה לבני נוער: סיבות, שיקולים והנחות יסוד. יחס בתי המשפט לבני נוער: חוקים, יחס המשטרה לבני נוער: הליך אי תביעה קטינים, גיל אחריות פלילית, בגיר, קטין, רישום פלילי, מידע פלילי, עובד נוער ושיקולים מנחים, קצין מבחן לנוער, חוק נוער, פקיד סעד לחוק הנוער, תסקיר.	עבודת המשטרה עם בני נוער (4)	8
סה"כ 65 שעות = 35% מתוכנית הלימודים = שווי מטלת הערכה 30%				

מטלת הערכה מסכמת לפרקים 1-8

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 3 חלקים עיקריים:

1. דו"ח צפייה בסרט באזז 50% - עבודה קבוצתית 2-3 תלמידים בקבוצה.

2. בחירת פודקאסט וניתוחו 40% - עבודה אישית.

3. רפלקציה אישית – 10%

הגדרת מטרות	תיאור הפעילות
מטרות בתחום התוכן (מימד הכרתי)	<ul style="list-style-type: none"> פעילות זו מזמנת הבנה, אינטגרציה העמקה ולמידה משותפת של כל פרקי הלימוד שנלמדו עד כה. באמצעות הצפייה בסרט המתאר מקרה אמיתי שאירע בחברה הישראלית התלמידים יעמיקו את הבנתם באופן שבו המושגים שנלמדו עד כה באים לידי ביטוי במציאות. התלמידים יבינו שניתן לנתח כל מקרה עבריינות באמצעות נקודות מבט שונות וכי הניתוח הוא תלוי פרשנות וגישה פסיכולוגית. התלמידים יבינו את הרציונל וההשלכות של עבודת המשטרה ובתי המשפט לנוער.
מטרות הערכים בתחום (מימד רגשי)	<p>המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) עבודת צוות חלוקת משימות ותעדופן סקרנות – טיפוח לומד עצמאי וסקרן שמסוגל לעיין ולבחור אירוע שמעניין אותו ולנתח אותו באופן אינדיבידואלי.
מטרות התקשוב בתחום (פדגוגיה דיגיטאלית)	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות יישומים שיתופיים כגון גוגל דוקס, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים הטכנולוגיים. התלמידים ייחשפו לעולם העשיר של הפודקאסטים ויגלו עד כמה נוח להשתמש בהם לצרכי למידה והעשרה.
מטרות בתחום ההתנהגותי (ביצוע/ עבודת צוות /למידת עמיתים/חברותה)	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יתנסו בדיון וקבלת החלטה קבוצתית אודות המושגים אותם יבחרו לנתח. התלמידים יתנסו בתהליך חלוקת עבודה בין חברי הצוות בהתאם לכישוריהם ומיומנותיהם.
מיומנויות אסטרטגיות בתחום החשיבה /	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יידרשו לבצע סינתזה מורכבת הכוללת התבוננות בידע הרחב שרכשו עד כה, מיונו ויישומו בהתאמה לתכנים בסרט באזז. התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנויות חשיבה מסדר גבוה, החל מתהליך איתור הפודקאסט המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד והתאמתו לאירוע שבחרו.
רלוונטיות ללומד	<ul style="list-style-type: none"> האירוע המתואר בסרט באזז אירע במדינת ישראל על ידי בני נוער המתוארים כבני טובים.

<ul style="list-style-type: none"> • התבוננות באירוע, גורמיו ומרכיביו מהווים נדבך משמעותי בהגברת המודעות והבנת הגורמים לעבריינות והשפעתם גם על בני נוער הגדלים בסביבה נורמטיבית. • בחירת הפודקאסט היא אישית ונתונה לתחומי העניין ויכולת ההכלה של התלמידים. • התלמידים יתנסו בלמידה חווייתית ומשמעותית המזמנת הבנת המושגים והבחנה ביניהם בדרך יצירתית ומהנה. 	(אקטואליה, קהילה, יציאה לשטח/ שימוש בכלי מחקר מתחום מדה"ח)
<ul style="list-style-type: none"> • דו"ח צפייה קבוצתי • דו"ח פודקאסט אישי • רפלקציה פרטנית 	תוצר/ים + רפלקציה פרטנית

נושאי הלימוד בשנת הלימודים הראשונה				
גישות סוציולוגיות				
מס' ד	נושא+ מס' שעות הוראה	מושגים מרכזיים	הערכה לצורך למידה	הערכה חלופית לבגרות
9	גישות סוציולוגיות לעבריינות גישות אקולוגיות (5)	אסכולת שיקאגו (שאו ומק-קיי) תיאוריית החלונות השבורים (וילסון וקלינג 1982) מושגים: מעגלים קונצנטריים (משותפים) בישוב, מיפוי עבריינות, חוסר ארגון קהילתי, חלונות שבורים, קהילה רב בעייתית, עוני ועבריינות.	דו"ח צפייה בסרט honey	יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות. על התלמידים לבחור 4 תיאוריות שונות -8% רפלקציה – 2%
10	גישות סוציולוגיות לעבריינות גישות אקולוגיות תיאוריית הפעולות השגרתיות (3)	מושגים: פעולות שגרתיות, מוטיבציית עבריון, זמינות קורבן, שיטור קהילתי, משמר אזרחי, העדר/נוכחות אמצעי אכיפה, אמצעים טכנולוגיים, אלימות מינית, פדופיליה.	אירוע הערכה מסכם לגישות הסוציולוגיות: כתיבת שאלות ותשובות על קטעי עיתונות המתארים פשעים אמיתיים	יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות. על התלמידים לבחור 4 תיאוריות שונות -8% רפלקציה – 2%
11	גישות סוציולוגיות לעבריינות התחברות דיפרנציאלית סאתרלנד + שיקום ע"פ קרייסי (5)	מושגים: התחברות דיפרנציאלית, בחירה, ביוטופ עברייני, קבוצה אינטימית, יחסי תלות, מגע בין אישי ישיר, קבוצה קטנה, סוג התגובה החברתית, משך ההתחברות, ראשוניות, אינטנסיביות, המסרים המועברים: ערכים, התנהגויות, טכניקות, תירוצים. מודל חיקוי והזדהות, טכניקות ניטרול.	אירוע הערכה מסכם לגישות הסוציולוגיות: כתיבת שאלות ותשובות על קטעי עיתונות המתארים פשעים אמיתיים	יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות. על התלמידים לבחור 4 תיאוריות שונות -8% רפלקציה – 2%
12	גישות סוציולוגיות	מושגים: הכחשת האחריות, הכחשת הפגיעה, הכחשת הקורבן, גינוי המגנים, פנייה לערכים נעלים, מימוש עצמי.	אירוע הערכה מסכם לגישות הסוציולוגיות:	יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות

מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות. על התלמידים לבחור 4 תיאוריות שונות -8% רפלקציה – 2%	כתיבת שאלות ותשובות על קטעי עיתונות המתארים פשעים אמיתיים		לעבריינות טכניקות ניטרול סייקס ומצא (2)	
יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות. על התלמידים לבחור 4 תיאוריות שונות -8% רפלקציה – 2%	אירוע הערכה מסכם לגישות הסוציולוגיות: כתיבת שאלות ותשובות על קטעי עיתונות המתארים פשעים אמיתיים	מושגים מרכזיים: התנגשות תרבויות, הלם תרבות, חסימת הזדמנויות, משבר המשפחה, התרופפות הסמכות, נשירה מב"ה"ס, נוער מנותק	גישות סוציולוגיות לעבריינות הגירה ופשעה סלין (2)	13
יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות. על התלמידים לבחור 4 תיאוריות שונות -8% רפלקציה – 2%	אירוע הערכה מסכם לגישות הסוציולוגיות: כתיבת שאלות ותשובות על קטעי עיתונות המתארים פשעים אמיתיים	מושגים: תרבות, תת תרבות / תרבות משנה, תת תרבות נורמטיבית, תת תרבות ערכית, תת תרבות נגד, תת תרבות עבריינית מושגים: מנגנון היפוך תגובה, תת תרבות, תת תרבות נגד, תת תרבות עבריינית, תסכול מעמדי, עבריינות שוללנית, זדוניות, אלימות לשמה, עבריינות לא רוחנית, ערכי המעמד הבינוני מול ערכי מעמד נמוך, נערי קולג', נערי פינת/קרן הרחוב, חבר הכנופיה העברייני, סמלי המעמד הבינוני.	גישות סוציולוגיות לעבריינות תת תרבות עבריינית אלברט כהן (2)	14
יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות. על התלמידים לבחור 4 תיאוריות שונות -8% רפלקציה – 2%	אירוע הערכה מסכם לגישות הסוציולוגיות: כתיבת שאלות ותשובות על קטעי עיתונות המתארים פשעים אמיתיים	מושגים: פקוח ובקרה כבולמי פשע, מעורבות בקהילה, קשרים, מחויבויות, מעורבות, אמונות, דימוי עצמי חיובי, רגשי אשמה, ערכים וצרכים, בקרה מבפנים, בקרה מבחוץ.	גישות סוציולוגיות לעבריינות גישת הפיקוח והבקרה הירשי (2)	15
סה"כ 22 שעות = 12% מתוכנית הלימודים = שווי מטלת הערכה 10%				

מטלת הערכה מסכמת לנושאים 9-15

העקרון הפדגוגי שמנחה את המטלה כולל העשרת הידע של התלמידים בכל הקשור לגישות הסוציולוגיות לעבריינות ופשעה, עידוד המעורבות של הלומדים, שיתוף ידע זה עם זה ופיתוח של חשיבה ביקורתית ויצירתית בכל הקשור לבניית מימים המעבירים מסר בצורה בהירה והומוריסטית.

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 2 חלקים עיקריים:

1. יצירת 4 מימים הממחישים עקרונות מרכזיים בתיאוריות הסוציולוגיות – 80%
2. רפלקציה אישית – 20%

הגדרת מטרות	תיאור הפעילות
--------------------	----------------------

<ul style="list-style-type: none"> • הבנה - להבין את המאפיינים השונים של הגישות הסוציולוגיות השונות. • ייצוג ידע - הפקת מידע ממקורות כתובים וייצוגו בעזרת ממים. • חשיבה רפלקטיבית - התבוננות על הלמידה שהתרחשה במהלך השיעורים. • סינתזה/אינטגרציה - התלמידים יתבקשו להבנות את העקרונות בתיאוריות השונות, תוך חיבור בין רעיונות מרכזיים ופרטי מידע ממקורות שונים שאציג בפניהם כדי ליצור ידע חדש. 	<p>מטרות בתחום התוכן (מימד הכרתי)</p>
<p>המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) • עבודת צוות חלוקת משימות ותעדופן • סקרנות – טיפוח לומד עצמאי וסקרן שמסוגל לעיין לבחור עקרון/תיאוריה שמעניינת אותו, לנתח ולייצג אותו באופן אינדיבידואלי. 	<p>מטרות בתחום הערכים (מימד רגשי)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות כלים ליצירת מימים, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים הטכנולוגיים. • התלמידים ייחשפו לעולם העשיר של המימים ויגלו שניתן להשתמש בהם להעברת מסרים חינוכיים. 	<p>מטרות בתחום התקשוב (פדגוגיה דיגיטאלית)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתנסו בדיון וקבלת החלטה קבוצתית אודות המושגים/העקרונות אותם יבחרו לנתח. • התלמידים יתנסו בתהליך חלוקת עבודה בין חברי הצוות בהתאם לכישוריהם ומיומנותיהם. 	<p>מטרות בתחום ההתנהגות (ביצוע/ עבודת צוות /למידת עמיתים)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יידרשו לבצע סינתזה מורכבת הכוללת התבוננות בידע הרחב שרכשו עד כה, מיונו ויישומו בהתאמה לתכנים בתיאוריות השונות. • התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנויות חשיבה מסדר גבוה, החל מתהליך איתור המים המתאים המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד והתאמתו לעקרון שבחרו. 	<p>מיומנויות אסטרטגיות בתחום החשיבה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • מימים הינם אמצעי העברת מסרים שכיח בעולמם של בני הנוער, הוא מאפשר להם לבטא את עמדותיהם ורעיונות שונים באמצעים ויזואליים, תוך שימוש בציניות האופיינית לגילם, לצד חשיבה מקורית וביקורתית. • התלמידים יתנסו בלמידה חווייתית ומשמעותית המזמנת הבנת המושגים והבחנה ביניהם בדרך יצירתית ומהנה. 	<p>רלוונטיות ללומד (אקטואליה, קהילה, יציאה לשטח/ שימוש בכלי מחקר מתחום מדה"ח)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • 4 מימים עבודה קבוצתית (2-3 תלמידים) • רפלקציה פרטנית 	תוצרים + רפלקציה פרטנית
---	----------------------------

מס' ד	נושא+ מס' שעות הוראה	מושגים מרכזיים	הערכה לצורך למידה	הערכה חלופית לבגרות
16	משפחה ועבריינות (5)	<p>מושגים: המשפחה העבריינית, המשפחה ותהליך הסוציאליזציה כגורמי עבריינות: תפקיד פנימי וחיצוני, המשפחה ההרוסה ומאפייניה, מתחים וקונפליקטים בבית והקשר לעבריינות. מחקרים המצביעים על קשר בין דחיית הילד (פיזית ונפשית) ואלומות בקרב הילד – חניטה צמרין "אקטינג אין" "אקטינג אאוט", טיב היחסים במשפחה.</p>		
17	אלימות במשפחה (10)	<p>מושגים: סוגי אלימות, כלכלית, מינית, מילולית, פיזית, נפשית. תמרורי אזהרה ודפוסי חיזור אליים. לשון החוק בנושא אלימות במשפחה, חובת דיווח, צו הגנה ארגוני סיוע. ניתוח מאמר: בית התקווה – מחלקת אל אלימות במשפחה בכלא חרמון אשר מצביע על מאפייני הגבר האלים ברמה האישית, הבינאישית והחברתית. צפייה בסרט/ כתבת תחקיר בנושא: לישון עם האויב/תחקיר עובדה על ניסיון הרצח של שירה איסקוב</p>	<p>הערכה לשם למידה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • דו"ח צפייה בסרט/תחקיר • רפלקציה על הרצאה בנושא אלימות במשפחה 	<p>ניתוח אירוע + יצירת כרזת מניעה+ רפלקציה אישית על הרצאה בנושא אלימות במשפחה</p>
סה"כ 16 שעות = 8.5% מתוכנית הלימודים = שווי מטלת ההערכה 10%				

מטלת הערכה מסכמת לנושאים 16-17

העקרון הפדגוגי שמנחה את המטלה כולל העשרת הידע של התלמידים בכל הקשור לקשר בין משפחה ועבריינות וכן אלימות במשפחה ככלל ואלימות כלפי נשים בפרט. עידוד המעורבות של הלומדים, שיתוף ידע זה עם זה ופיתוח של חשיבה ביקורתית ויצירתית בכל הקשור לבחירת אירוע משמעותי בעיניהם וניתוחו ועיצוב כרזה המעבירה מסר בצורה בהירה וביקורתית.

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 3 חלקים עיקריים:

1. ניתוח אירוע בנושא משפחה ועבריינות/אלימות במשפחה (עבודה קבוצתית) – 40%
2. יצירת כרזת מניעה (עבודה אישית) – 40%
3. רפלקציה אישית – 20%

תיאור הפעילות	הגדרת מטרות
<ul style="list-style-type: none"> • הבנה - התלמידים יבינו את מאפייני המשפחה העבריינית/הרב בעייתית שעלולים להוביל לפשיעה ועבריינות. • התלמידים יבינו מהם הגורמים לאלימות במשפחה ככלל ואלימות כלפי נשים בפרט. • ייצוג ידע – התלמידים ייצגו את הידע שרכשו באמצעות כרזות המניעה שיפיקו. • חשיבה רפלקטיבית - התבוננות על הלמידה שהתרחשה במהלך השיעורים. • סינתזה/אינטגרציה - התלמידים יתבקשו להבנות את העקרונות שלמדו, תוך חיבור בין רעיונות מרכזיים ופרטי מידע ממקורות שונים כדי ליצור ידע חדש. 	<p>מטרות בתחום התוכן (מימד הכרתי)</p>
<p>המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) • עבודת צוות חלוקת משימות ותעדופן • סקרנות – טיפוח לומד עצמאי וסקרן שמסוגל לעיין לבחור עקרון/תיאוריה שמעניינת אותו, לנתח ולייצג אותו באופן אינדיבידואלי. 	<p>מטרות בתחום הערכים (מימד רגשי)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות כלים לעיצוב כרזות דיגיטליות, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים הטכנולוגיים. • התלמידים ייחשפו לעולם העשיר של הייצוג הגרפי ויגלו שניתן להשתמש בהם להעברת מסרים חינוכיים. • התלמידים יבצעו את ניתוח האירוע בעבודת צוות באמצעות כלים שיתופיים. 	<p>מטרות בתחום התקשוב (פדגוגיה דיגיטאלית)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתנסו בדיון וקבלת החלטה קבוצתית אודות המושגים/העקרונות אותם יבחרו לנתח. • התלמידים יתנסו בתהליך חלוקת עבודה בין חברי הצוות בהתאם לכישוריהם ומיומנותיהם. 	<p>מטרות בתחום ההתנהגותי (ביצוע/ עבודת צוות /למידת עמיתים)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יידרשו לבצע סינתזה מורכבת הכוללת התבוננות בידע הרחב שרכשו עד כה, מיונו ויישמו בהתאמה לתכנים בתיאוריות השונות. • התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנויות חשיבה מסדר גבוה, החל מתהליך איתור האירוע המתאים המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד והתאמתו לעקרון שבחרו. 	<p>מיומנויות אסטרטגיות בתחום החשיבה /</p>
<ul style="list-style-type: none"> • נושא האלימות כלפי נשים הינו נושא בוער אשר נמצא בראש סדר היום במדינתנו. עיסוק בנושא יאפשר לתלמידים לחקור אותו מזוויות שונות ולהבין את הצורך במיגורו ומניעתו. • התלמידים יתנסו בלמידה חווייתית ומשמעותית המזמנת הבנת המושגים והבחנה ביניהם בדרך יצירתית ומהנה. 	<p>רלוונטיות ללומד (אקטואליה, קהילה, יציאה לשטח) שימוש בכלי מחקר מתחום מדה"ח</p>

<ul style="list-style-type: none"> • דו"ח ניתוח אירוע – עבודה קבוצתית 2-3 תלמידים 40% • כרזת מניעה בנושא אלימות במשפחה – עבודה אישית 40% • רפלקציה פרטנית על הרצאה בנושא אלימות במשפחה 20% 	תוצר/ים + רפלקציה פרטנית

סיכום מטלות הערכה לשנת הלימודים הראשונה

אחוז בהערכה חלופית	סוג מטלה	מספר שעות הוראה	נושאים
30%	דו"ח צפייה + ניתוח פודקאסט	65 (35% מתוכנית הלימודים)	גישות ביולוגיות + פסיכולוגיות + גישת התיג + עבודת המשטרה עם בני נוער
10%	יצירת 4 מימים + רפלקציה אישית	22 (12% מתוכנית הלימודים)	גישות סוציולוגיות
10%	ניתוח אירוע+יצירת כרזת מניעה+ רפלקציה על הרצאה	16 (8.5% מתוכנית הלימודים)	משפחה ועבריינות + אלימות במשפחה
50%		103 שעות שהם 55% משעות ההוראה	סה"כ

נושאי הלימוד בשנת הלימודים השנייה פנולוגיה ותורת הענישה			
נושא+ מס' שעות הוראה	מושגים מרכזיים	הערכה לצורך למידה	הערכה חלופית לבגרות
פנולוגיה – תורת הענישה (4)	מושגים: ענישה תועלתנית וענישה בלתי תועלתנית: השוואה לפי קריטריונים שונים. חברות שונות הדוגלות בסוג ענישה שונה. מטרות הענישה: הרתעת הפרט והרתעת הכלל, נקם, תגמול, עקרון "מידה כנגד מידה", מודל הצדק של דוד פוגל, נטילת כושר, הגבלה, הרחקה, הגלייה, חילוט, שיקום תיקון וטיפול, המודל הרפואי, דו"ח מרטינסון, חוק שלוש הפסילות.	פעילות ג'יקסו על מטרות הענישה	דו"ח צפייה בסרט "מעל החוק"
המאסר המודרני (8)	בעייתיות המאסר המודרני ברמת הפרט, הקבוצה והארגון. ארגון כוללני כל פי גופמן. מושגים: מאסר, מכאובי המאסר וסוגיהם השונים, תהליך הפריזוניזציה, מודל היבוא, השחתת מאסר, בית הסוהר כמוסד טוטאלי. בעייתיות ברמת הפרט, בעייתיות ברמת הקבוצה – תת תרבות עבריינית ערכים ונורמות, בעייתיות ברמת הארגון. חלופות מאסר בישראל: מושגים: מאסר על תנאי, מאסר סירוגי, מאסר סוף שבוע, מאסר תקופתי, עבודות שירות, שירות לתועלת הציבור, קנס, פטור, פרול, תיקון בקהילה, בית משפט קהילתי. תיבחן אפשרות להרצאה ע"י בעל תפקיד בשב"ס.	פעילות ג'יקסו על חלופות מאסר בישראל	דו"ח צפייה בסרט "מעל החוק"
סה"כ 12 שעות = 6.5% מתוכנית הלימודים = שווי מטלת ההערכה 5%			

מטלת הערכה מסכמת לנושאים 18-19

העקרון הפדגוגי שמנחה את המטלה כולל העשרת הידע של התלמידים בכל הקשור לקשר בין משפחה ועבריינות וכן אלימות במשפחה ככלל ואלימות כלפי נשים בפרט. עידוד המעורבות של הלומדים, שיתוף ידע זה עם זה ופיתוח של חשיבה ביקורתית ויצירתית בכל הקשור לבחירת אירוע משמעותי בעיניהם וניתוחו ועיצוב כרזה המעבירה מסר בצורה בהירה וביקורתית.

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 3 חלקים עיקריים:

4. ניתוח אירוע בנושא משפחה ועבריינות/אלימות במשפחה (עבודה קבוצתית) – 40%
5. יצירת כרזת מניעה (עבודה אישית) – 40%
6. רפלקציה אישית – 20%

תיאור הפעילות	הגדרת מטרות
<ul style="list-style-type: none"> • הבנה - התלמידים יבינו את מאפייני המשפחה העבריינית/הרב בעייתית שעלולים להוביל לפשיעה ועבריינות. • התלמידים יבינו מהם הגורמים לאלימות במשפחה ככלל ואלימות כלפי נשים בפרט. • ייצוג ידע – התלמידים ייצגו את הידע שרכשו באמצעות כרזות המניעה שיפיקו. • חשיבה רפלקטיבית - התבוננות על הלמידה שהתרחשה במהלך השיעורים. • סינתזה/אינטגרציה - התלמידים יתבקשו להבנות את העקרונות שלמדו, תוך חיבור בין רעיונות מרכזיים ופרטי מידע ממקורות שונים כדי ליצור ידע חדש. 	<p>מטרות בתחום התוכן (מימד הכרתי)</p>
<p>המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) • עבודת צוות חלוקת משימות ותעדופן • סקרנות – טיפוח לומד עצמאי וסקרן שמסוגל לעיין לבחור עקרון/תיאוריה שמעניינת אותו, לנתח ולייצג אותו באופן אינדיבידואלי. 	<p>מטרות בתחום הערכים (מימד רגשי)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות כלים לעיצוב כרזות דיגיטליות, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים הטכנולוגיים. • התלמידים ייחשפו לעולם העשיר של הייצוג הגרפי ויגלו שניתן להשתמש בהם להעברת מסרים חינוכיים. • התלמידים יבצעו את ניתוח האירוע בעבודת צוות באמצעות כלים שיתופיים. 	<p>מטרות בתחום התקשוב (פדגוגיה דיגיטלית)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתנסו בדיון וקבלת החלטה קבוצתית אודות המושגים/העקרונות אותם יבחרו לנתח. • התלמידים יתנסו בתהליך חלוקת עבודה בין חברי הצוות בהתאם לכישוריהם ומיומנותיהם. 	<p>מטרות בתחום ההתנהגותי (ביצוע/ עבודת צוות /למידת עמיתים)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יידרשו לבצע סינתזה מורכבת הכוללת התבוננות בידע הרחב שרכשו עד כה, מיונו ויישומו בהתאמה לתכנים בתיאוריות השונות. • התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנויות חשיבה מסדר גבוה, החל מתהליך איתור האירוע המתאים המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד והתאמתו לעקרון שבחרו. 	<p>מיומנויות אסטרטגיות בתחום החשיבה /</p>

נושאי הלימוד בשנת הלימודים השנייה פשיעת נשים			
הערכה חלופית לבגרות	הערכה לצורך למידה	מושגים מרכזיים	נושא + מס' שעות הוראה
משחק לימודי (15%) ר' פירוט בהמשך	ניתוח קטעי עיתונות	פשיעת נשים, זנות. גישות (מסורתית- דטרמיניסטית-ביולוגית, פמיניסטית) הבדלים מפשיעת גברים. פרופיל האישה העבריינית, מאפייני העבירות וסוגיהן. נשים בכלא, טיפול ושיקום. מושגים: גישות לפשיעת נשים, סטיגמות, חריגות בתוך חריגות, מאפיינים סוציו-אקונומיים ודמוגרפיים, היסטוריה של טראומה מינית, פיזית ונפשית, בריאות נפשית וגופנית, התמכרות לחומרים פסיכואקטיביים, אימהות, לידות והפלות, קורבנות ועבריינות.	פשיעת נשים (8)
בשל האחוז הקטן מנפח שעות ההוראה, הנושא יוערך במסגרת המטלה המסכמת של משחק לימודי			
<ul style="list-style-type: none"> נושא האלימות כלפי נשים הינו נושא בוער אשר נמצא בראש סדר היום במדינתנו. עיסוק בנושא יאפשר לתלמידים לחקור אותו מזוויות שונות ולהבין את הצורך במיגורו ומניעתו. התלמידים יתנסו בלמידה חווייתית ומשמעותית המזמנת הבנת המושגים והבחנה ביניהם בדרך יצירתית ומהנה. 		רלוונטיות ללומד (אקטואליה, קהילה, יציאה לשטח/ שימוש בכלי מחקר מתחום מדה"ח)	
<ul style="list-style-type: none"> דו"ח ניתוח אירוע – עבודה קבוצתית 2-3 תלמידים 40% כרזת מניעה בנושא אלימות במשפחה – עבודה אישית 40% רפלקציה פרטנית על הרצאה בנושא אלימות במשפחה 20% 		תוצר/ים + רפלקציה פרטנית	

נושאי הלימוד בשנת הלימודים השנייה			
אלימות מינית + חומרים פסיכואקטיביים והתמכרויות + בריונות ברשת + פשיעת סייבר + כתות פוגעניות			
נושא+ מס' שעות הוראה	מושגים מרכזיים	הערכה לצורך למידה	הערכה חלופית לבגרות
אלימות מינית (14)	<p>מושגים מרכזיים : אלימות מינית תקיפה מינית הטרדה מינית לשון החוק מאפייני הפגיעה המינית : מאפייני התוקף, מאפייני הקורבן, מאפייני הסיטואציה תגובות הסביבה שעוזרות למתן את הפגיעה : אמון, הימנעות משיפוטיות, בירור צרכים והחזרת שליטה, הקשבה ופתיחות, אמפתיה ותמיכה השפעות התקיפה המינית על הנפגעים: תחום רגשי, פגיעה בתפקודים, הפרעה פוסט טראומטית מנגנוני הגנה: דיסוציאציה, כורח החזרה, הפיכת פעיל לסביל תרבות האונס : בניית זהות גברית מסורתית, הנחות יסוד לתרבות האונס, זילות מעמד האישה, 5 שלבי הרוע מודל בריא לקיום יחסי מין: תקשורת, אמון וכנות מודל הדילמה של מילר ודייוויס ; הגינות, פרסום, אוניברסליות</p>	<p>דו"ח צפייה בסרט Brave Miss World / פרק מהסדרה אנטומיה של גריי</p>	<p>אמצעי הערכה אחד לבחירה מתוך: כרזת מניעה (5%) או העברת שיעור מניעה בכיתת חינוך/כיתה י' (15%) + משחק לימודי מסכם (15%) סה"כ 45% מהציון לבגרות</p>
חומרים פסיכו-אקטיביים והתמכרויות שונות (16)	<p>מושגים מרכזיים: חומרים פסיכואקטיביים סם ותרופה כיצד פועלים הסמים גורמים לשימוש בסמים בקרב מתבגרים שימוש, שימוש לרעה, תלות והתמכרות מעגל ההתמכרויות תיאוריית סמי השער פגיעה בתפקודים במכלול חייו של האדם מודל מניעה פקודת הסמים המסוכנים סוגי סמים גמילה ושיקום AA NA</p> <p>במסגרת לימודי הפרק, התלמידים יפגשו להרצאה ושיחה אישית עם רינת שרביט, נשואה למכור נקי, אשר תספר על תוכנית NA למכורים ו-NA למשפחות המכורים. השיחה מהווה הכנה לסיור ברטורנו.</p>	<p>דו"ח צפייה בסרט יומן נעורים/ beautiful boy</p>	<p>יועך במסגרת דו"ח סיור לימודי ברטורנו</p>
סיור במוסד גמילה (8)	<p>סיור במוסד גמילה מהתמכרויות וסמים (רטורנו), שבו יבדקו התיאוריות הקרימינולוגיות שנלמדו, יסקרו שיטות טיפול במסגרת הקהילה. בדגש על שיקום, טיפול ותיקון.</p> <p>במסגרת הסיור יפגשו התלמידים עם מנהל המוסד ואנשי טיפול מטעמו. התלמידים יפגשו עם נערים הנמצאים בשלבי הטיפול השונים אשר יספרו את סיפורם האישי, התלמידים יבקרו במוסד עצמו ויראו כיצד מיושמת גישת 12 הצעדים הלכה למעשה וכן כיצד מיושמת שיטת השיקום על פי קרייסי. התלמידים יבקרו במתקנים השונים אשר במוסד הגמילה וישוחחו עם אנשי טיפול שמרביתם היו מכורים אף הם.</p>		<p>דו"ח סיור לימודי %10</p>

<p>אמצעי הערכה אחד לבחירה מתוך: כרזת מניעה (5%) או העברת שיעור מניעה בכיתה חינוך/כיתה י' (15%) + משחק לימודי מסכם (15%) סה"כ 45% מהציון לבגרות</p>	<p>דו"ח צפייה בסרט "בריונות ברשת"/"מנותקים"</p>	<p>מאפיינים גורמים ומניעים לשימוש באינטרנט: אנונימיות ואי זהותיות, אי נראות, היעדר קשר עין, נטרול סטטוס, החלפת מין או גיל, מיידיות, זמינות, תקשורת של כתיבה וקריאה, שימוש באמוטיקונים, משחקיות, נגישות מגמות, השפעות והתמודדויות: גיבוש זהות, טשטוש גבולות, הסרת עכבות, הביטחון-העצמי הגובר, התחושה של פרטיות וסודיות, החוויה של אי-מתן דין וחשבון על מעשים (אי-אחריותיות), הברחה הקלה, ההרגשה של "שווה בין שווים", כיצד כל אילו משפיעים על פשיעה ואלימות ברשת. אלימות ובריונות ברשת: הגדרות אלימות ובריונות, מאפיינים, דרכי הביטוי המוכרות ביותר של אלימות באינטרנט בקרב בני נוער, המשתתפים באלימות ברשת: תמונת מצב, עדים, קורבנות. השפעותיה של אלימות ברשת, כלים למניעה והתמודדות.</p>	<p>בריונות ברשת (8)</p>
<p>אמצעי הערכה אחד לבחירה מתוך: כרזת מניעה (5%) או העברת שיעור מניעה בכיתה חינוך/כיתה י' (15%) + משחק לימודי מסכם (15%) סה"כ 45% מהציון לבגרות</p>	<p>ניתוח מקרה אמיתי + עדכון הגדרות פרטיות בכל הרשתות החברתיות והטלפונים הניידים של התלמידים בעזרת מומחה אבטחת המידע</p>	<p>מרחב הסייבר כמערב פרוע: טכנולוגיה, אנונימיות, גלובליות, הרשת האפלה. קשיי האכיפה במרחב הסייבר סוגי הפשיעה והיקפה: פשינג, וירוסים, כופר, התחזות. השפעת פשיעת הסייבר ברמה החברתית, הפוליטית והכלכלית במסגרת לימוד הפרק, נארח מומחה אבטחת מידע אשר יספר מניסיונו על עבודתו במניעת פשעי סייבר.</p>	<p>פשיעת סייבר (8)</p>
<p>אמצעי הערכה אחד לבחירה מתוך: כרזת מניעה (5%) או העברת שיעור מניעה בכיתה חינוך/כיתה י' (15%) + משחק לימודי מסכם (15%) סה"כ 45% מהציון לבגרות</p>	<p>דו"ח צפייה בסרט "חרוט בגופי"</p>	<p>מושגים מרכזיים: רקע היסטורי כת פוגענית-הגדרה סוגי כתות: דתיות, מסחריות, עזרה עצמית וייעוץ, פוליטיות מאפייני כתות שיטות ותהליכים של גיוס והמרה : מאפייני המנהיג, רפורמת חשיבה mind control , מאפייני המצטרפים לכתות סוגי הפגיעות זיהוי ומניעה כתות בישראל במסגרת הלימודים, התלמידים ישתתפו בהרצאה בנושא כתות (אלה גולן)</p>	<p>כתות פוגעניות (8)</p>
<p>סה"כ שעות הוראה בשנה השנייה: 84</p>			

רציונל לחלוקת שיטות ההערכה בשנת הלימודים השנייה

מאחר ושנת יב' היא קצרה ואינטנסיבית יותר, חומר הלימוד בה מצומצם לעומת יא' וניתנת בה גם האפשרות לתלמידים לבחור את שיטת ההערכה הרלוונטית שהם הכי מתחברים אליה, לצד דגש על פעילות שמעבירה את הידע הנרכש מחוץ למגמה, במטרה לחזק את המסרים המניעתיים בקרב תלמידי המגמה וביה"ס.

הפרקים: פנולוגיה ותורת הענישה וחומרים פסיכואקטיביים והתמכרויות יוערכו באמצעים קבועים, דו"ח צפייה ודו"ח סיור ברטורנו.

בפרקים: אלימות מינית, בריונות ברשת, פשיעת סייבר, וכתות פוגעניות, התלמידים יוכלו לבחור בעצם 2 נושאים, שבעיניהם הכי חשוב ומשמעותי להעביר בהם את המסר החוצה, ויעבירו על אחד מהנושאים שיעור מניעה ובאחר, ייצרו כרזת מניעה, במטרה ליצור תערוכת כרזות ברחבי בית הספר.

בכל מקרה, האירוע המסכם של השנה, יהיה משחק לימודי שבו כל קבוצה תידרש ליצור שאלון על אחד מפרקי הלימוד, של שנה זו, כך שהתלמידים יוערכו על כל הפרקים בצורה זו, וכל חומר הלימוד יכוסה.

בעמודים הבאים יוצג פירוט לכל אחת ממטלות ההערכה.

מטלת הערכה מסכמת לפרק חומרים פסיכואקטיביים והתמכרויות

דו"ח סיור במוסד גמילה

העקרון הפדגוגי שמנחה את המטלה כולל העשרת הידע של התלמידים בכל הקשור לחומרים פסיכואקטיביים והתמכרויות שונות. הסיור מזמן לתלמידים הזדמנות למפגש בלתי אמצעי עם דמויות המשתפות מסיפור החיים שלהם, לצד הסבר משמעותי על הגורמים להתמכרות ומרכבות תהליך הגמילה. במסגרת דו"ח הסיור, התלמידים יידרשו לחקור על מוסד הגמילה, לנתח את סיפור חייו של "המכור הנקי" שיוצג בסיור וכן לכתוב רפלקציה מפורטת אודות לימוד הפרק ככלל והסיור בפרט.

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 2 חלקים עיקריים:

1. דו"ח סיור – עבודה אישית 80%
2. רפלקציה פרטנית על הסיור ועל הלימודים בפרק – 20%

תיאור הפעילות	הגדרת מטרות
<ul style="list-style-type: none"> • הבנה - התלמידים יבינו לעומק גורמים שונים להתמכרויות ואת ההשפעה של התמכרות על חיי הפרט וסביבתו. • התלמידים יבינו את משמעות תהליך הגמילה באמצעות שיטת NA/AA • ייצוג ידע – התלמידים ייצגו את הידע שרכשו באמצעות ניתוח השיחה שעשו עם המכור הנקי. • חשיבה רפלקטיבית - התבוננות על הלמידה שהתרחשה במהלך השיעורים, ובסיוור עצמו. 	<p>מטרות בתחום התוכן (מימד הכרתי)</p>
<p>המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) • סקרנות – טיפוח לומד עצמאי וסקרן • רגישות חברתית 	<p>מטרות בתחום הערכים (מימד רגשי)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות גוגל דוקס, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים שיתופיים. 	<p>מטרות בתחום התקשוב</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנויות חשיבה מסדר גבוה, המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד והתאמתו לעקרון שבחרו. 	<p>מיומנויות אסטרטגיות / בתחום החשיבה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • החשיפה לאכזריות וסמים נעשית בעידן שלנו בגיל מאוד צעיר. ישנה חשיבות רבה בהבאת התמונה המלאה לעיני התלמיד, באופן ישיר ולא מתווך, על מנת שיבין את ההשפעות הפוטנציאליות של התנסות ושימוש בחומרים אלו. 	<p>רלוונטיות ללומד</p>
<ul style="list-style-type: none"> • דו"ח סיוור – עבודה אישית 80% • רפלקציה פרטנית על הסיוור ועל הלימודים בפרק – 20% 	<p>תוצרים + רפלקציה פרטנית</p>

מטלת הערכה מסכמת - כרזת מניעה

התלמידים יוכלו לייצג את אחד הנושאים הבאים באמצעות מטלה זו: אלימות מינית, בריונות ברשת, פשיעת סייבר, כתות פוגעניות.

העקרון הפדגוגי שמנחה את המטלה הינו עידוד המעורבות של הלומדים, שיתוף ידע זה עם זה ופיתוח של חשיבה ביקורתית ויצירתית בכל הקשור לעיצוב מסר מילולי וחזותי במטרה למנוע את ההתנהגות הסיכנית. הכרזה תוגש בליווי דף הסבר לכרזה אשר יבהיר את הקשר בין בחירת הרכיבים השונים לחומר הלימוד.

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 3 חלקים עיקריים:

7. יצירת כרזת מניעה (עבודה אישית) – 60%

8. דף הסבר מלווה (עבודה אישית) – 30%

9. רפלקציה אישית – 10%

תיאור הפעילות	הגדרת מטרת
<ul style="list-style-type: none"> • הבנה – התלמידים יעמיקו את הידע בנושא הלימוד שאותו בחרו לייצג באמצעות הכרזה בדגש, על מסרים המקדמים את מניעת ההתנהגות הסיכנית. • ייצוג ידע – התלמידים ייצגו את הידע שרכשו באמצעות כרזות המניעה שיפיקו. • חשיבה רפלקטיבית - התבוננות על הלמידה שהתרחשה במהלך השיעורים. • סינתזה/אינטגרציה - התלמידים יתבקשו להבנות את העקרונות שלמדו, תוך חיבור בין רעיונות מרכזיים ופרטי מידע ממקורות שונים כדי ליצור ידע חדש. 	<p>מטרות בתחום התוכן (מימד הכרתי)</p>
<p>המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) • סקרנות – טיפוח לומד עצמאי וסקרן שמסוגל לעיין לבחור נושא שמעניין אותו, לנתח ולייצג אותו באופן אינדיבידואלי. 	<p>מטרות בתחום הערכים (מימד רגשי)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות כלים לעיצוב כרזות דיגיטליות, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים הטכנולוגיים. • התלמידים ייחשפו לעולם העשיר של הייצוג הגרפי ויגלו שניתן להשתמש בהם להעברת מסרים חינוכיים. 	<p>מטרות בתחום התקשוב (פדגוגיה דיגיטאלית)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנויות חשיבה מסדר גבוה, החל מתהליך איתור הנושא המתאים המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד והתאמתו לעקרונות המניעה שבחרו לייצג. 	<p>מיומנויות / אסטרטגיות בתחום החשיבה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • אפשרות הבחירה הניתנת לתלמידים, בין נושאי ההערכה לשיטות ההערכה, מספקת אפשרות להתעמק בנושאים שהתלמידים מוצאים כהכי רלוונטיים לחייהם, שבהם הם מוצאים עניין רב בהעברת המסר. 	<p>רלוונטיות ללומד</p>

<ul style="list-style-type: none"> • כרזת מניעה (עבודה אישית) – 60% • דף הסבר מלווה (עבודה אישית) – 30% • רפלקציה אישית – 10% 	תוצר/ים + רפלקציה פרטנית

מטלת הערכה מסכמת - העברת שיעור מניעה

העקרון הפדגוגי שמנחה את המטלה כולל העשרת הידע של התלמידים באחד מהנושאים שאליהם הם מתחברים באופן משמעותי, ועידוד המעורבות של הלומדים, שיתוף הידע שרכשו עם תלמידים מחוץ למגמה, שלא נחשפים לידע זה, תוך פיתוח חשיבה ביקורתית ויצירתית בכל הקשור לבנייה והעברה של שיעור מניעה משמעותי בצורה בהירה וביקורתית.

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 3 חלקים עיקריים:

1. הגשת מערך שיעור כתוב + מצגת (עבודה קבוצתית) – 40%
2. הנחיית השיעור בכיתת בשכבת י'. (עבודה קבוצתית) – 40%
3. רפלקציה אישית – 20%

תיאור הפעילות	הגדרת מטרת
<ul style="list-style-type: none"> • הבנה – התלמידים יכירו לעומק את הנושא אשר בו בחרו להעברת שיעור המניעה • התלמידים יעמיקו את למידתם בנושא מניעת ההתנהגות הסיכנית הספציפית • ייצוג ידע – התלמידים ייצגו את הידע שרכשו באמצעות יצירת שיעור חשיבה רפלקטיבית - התבוננות על הלמידה שהתרחשה בניית השיעור והעברתו • סינתזה/אינטגרציה - התלמידים יתבקשו להבנות את העקרונות שלמדו, תוך חיבור בין רעיונות מרכזיים ופרטי מידע ממקורות שונים כדי ליצור ידע חדש ולהעביר מסר מניעת. 	מטרת בתחום התוכן (מימד הכרתי)
המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים: <ul style="list-style-type: none"> • משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) • עזרה לזולת בגיבוש היכולת לקבל החלטות נכונות • בחירה מודעת של התנהגויות • רגישות בקבלת דעות מגוונות ושונות • עבודת צוות בגילוי ידע והעברת והעצמה אישית במסגרת הקניית ידע לאחר והעברת מסרים חברתיים 	מטרת בתחום הערכים (מימד רגשי)

<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות כלים שיתופיים כגון גוגל דוקס וסליידס, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים הטכנולוגיים. 	מטרות התקשוב בתחום
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתנסו בדיון וקבלת החלטה קבוצתית אודות בניית השיעור, המסרים אותם יירצו להעביר והמתודות הרלוונטיות. • התלמידים יתנסו בתהליך חלוקת עבודה בין חברי הצוות בהתאם לכישוריהם ומיומנותיהם. 	מטרות בתחום ההתנהגותי
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנויות חשיבה מסדר גבוה, החל מתהליך איתור הנושא המתאים המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד והתאמתו לעקרון שבחרו, בניית שיעור מעניין ורלוונטי אשר יצליח להשיג את מטרותו העיקרית. 	מיומנויות אסטרטגיות בתחום החשיבה /
<ul style="list-style-type: none"> • אפשרות הבחירה הניתנת לתלמידים, בין נושאי ההערכה לשיטות ההערכה, מספקת אפשרות להתעמק בנושאים שהתלמידים מוצאים כהכי רלוונטיים לחייהם, שבהם הם מוצאים עניין רב בהעברת המסר. • ישנה חשיבות רבה בהעברת מסרים מניעתיים לבני נוער על ידי בני נוער, ולכן אירוע הערכה זה הינו משמעותי ביותר. 	רלוונטיות ללומד
<ul style="list-style-type: none"> • הגשת מערך שיעור כתוב + מצגת (עבודה קבוצתית) – 40% • הנחיית השיעור בכיתת בשכבת י'. (עבודה קבוצתית) – 40% • רפלקציה אישית – 20% 	תוצרים + רפלקציה פרטנית

מטלת הערכה מסכמת - משחק לימודי

העקרון הפדגוגי שמנחה את המטלה הינו סיכום תהליך הלמידה באופן המחייב חזרה על חומר הלימוד בכללותו, לצד חווית למידה מהנה ויצירתית, המשקפת לתלמידים את תהליך הלמידה שעברו בשנה החולפת.

העבודה תתבצע בזוגות, על מנת להקיף מקסימום פרקים מחומר הלימוד.

במטלת הערכה חלופית זו ישנם 3 חלקים עיקריים:

4. יצירת משחק לימודי על אחד מפרקי הלימוד (עבודה קבוצתית) – 50%
5. השתתפות במשחקים של הקבוצות האחרות וקבלת ציון על הישגיהם (עבודה אישית) – 40%
6. רפלקציה אישית – 10%

תיאור הפעילות	הגדרת מטרות
<ul style="list-style-type: none"> • ידע - התלמידים יחזרו על חומר הלימוד בצורה מעניינת וחוויתית • התלמידים ייצרו שאלות ברמות ידע שונות, ביניהן שאלות אירוע ברמת חשיבה גבוהה. • ייצוג ידע – התלמידים ייצגו את הידע שרכשו באמצעות השאלות שיכתבו • חשיבה רפלקטיבית - התבוננות על הלמידה שהתרחשה במהלך יצירת המשחק • סינתזה/אינטגרציה - התלמידים יתבקשו להבנות את העקרונות שלמדו, תוך חיבור בין רעיונות מרכזיים ופרטי מידע ממקורות שונים כדי ליצור ידע חדש. 	<p>מטרות בתחום התוכן (מימד הכרתי)</p>
<p>המטלה מזמנת מפגש עם הערכים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • משמעת ואחריות (עמידה בל"ז) • עבודת צוות חלוקת משימות ותעדופן • הנאה מחווית המישחק בלמידה 	<p>מטרות בתחום הערכים (מימד רגשי)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבצעו את המטלה באמצעות כלים לעיצוב משחקים דיגיטליים, ובכך יחזקו את שליטתם בכלים הטכנולוגיים. • התלמידים יגישו את השאלות לאישורי, וככלל יעבדו באמצעות כלים טכנולוגיים שיתופיים. 	<p>מטרות בתחום התקשוב</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתנסו בדיון וקבלת החלטה קבוצתית אודות המושגים/העקרונות עליהם יבחרו לכתוב את השאלות. • התלמידים יתנסו בתהליך חלוקת עבודה בין חברי הצוות בהתאם לכישוריהם ומיומנותיהם. 	<p>מטרות בתחום ההתנהגותי (ביצוע/ עבודת צוות /למידת עמיתים)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יידרשו לבצע סינתזה מורכבת הכוללת התבוננות בידע הרחב שרכשו עד כה, מיונו ויישומו בהתאמה לתכנים בתיאוריות השונות. • התלמידים יעסקו במסגרת המטלה במיומנות חשיבה מסדר גבוה, החל מתהליך איתור האירוע המתאים המחייב ידע והבנה בחומר הלימוד, סינתזה של חומר הלימוד וכתיבת שאלות ותשובות המייצגות אותו. 	<p>מיומנות אסטרטגיות / בתחום החשיבה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • בשלב זה של שנת הלימודים, התלמידים נמצאים בעומס רב והערכה באופן ההופך את הלמידה למהנה, חוויתית, תחרותית ומשחקית, מעלה את רמת המוטיבציה ללמידה. 	<p>רלוונטיות ללומד</p>
<ul style="list-style-type: none"> • יצירת משחק לימודי על אחד מפרקי הלימוד (עבודה קבוצתית) – 50% • השתתפות במשחקים של הקבוצות האחרות וקבלת ציון על הישגיהם (עבודה אישית) – 40% • רפלקציה אישית – 10% 	<p>תוצרים + רפלקציה פרטנית</p>

סיכום מטלות הערכה לשנת הלימודים השנייה

נושאים	מספר שעות הוראה	סוג מטלה	אחוז בהערכה חלופית
פנולוגיה ותורת הענישה	12 (6.5% מתוכנית הלימודים)	דו"ח צפייה	5%
חומרים פסיכואקטיביים והתמכרויות+סיור ברטורנו	24 (13% מתוכנית הלימודים)	דו"ח סיור ברטורנו	10%
פשעת נשים	8 (4.3% מתוכנית הלימודים)	משחק לימודי	כרזת מניעה 5% שיעור מניעה 15% משחק לימודי 15%
אלימות מינית	14 (7.5% מתוכנית הלימודים)	שיעור מניעה/כרזת מניעה+משחק לימודי	
בריונות ברשת	8 (4.3% מתוכנית הלימודים)	שיעור מניעה/כרזת מניעה+משחק לימודי	
פשעת סייבר	8 (4.3% מתוכנית הלימודים)	שיעור מניעה/כרזת מניעה+משחק לימודי	
כתות מיסטיות	8 (4.3% מתוכנית הלימודים)	שיעור מניעה/כרזת מניעה+משחק לימודי	
סה"כ	84 שעות שהם 45% משעות ההוראה		50%

ביבליוגרפיה

- אדד, מ. (1989) העבריין בהתהוותו, הוצאת אור עם.
- אדד, מ. (2015) "עבריינות במצבים של דעת מעומעמת." בתוך תימור. א. בן ברוך, ס. אלישע, א. (עורכים) "נוער בבלגן – קטינים עוברי חוק בישראל". הוצאת מאגנס.
- אדלשטיין, א. (2000). דפוסי עבריינות וסטייה חברתית בקרב בני נוער יוצאי אתיופיה בישראל, חיבור לשם קבלת תואר דוקטור, ירושלים, האוניברסיטה העברית, המכון לקרימינולוגיה.
- אולניק-שמש, ד', והיימן, ט' (2012). אלימות ובריונות ברשת בקרב מתבגרים. הד החינוך, 6, 3-32.
- אלירם י. (1996). משטרה וחברה – מבוא למדעי המשטרה, מולטיפרס, ירושלים.
- אמיר, ש. (1992). האיום בחופש: דרכי ההשפעה של כתות. ת"א: אוניברסיטת ת"א, פפירוס.
- אשד, ג. (2020) פשיעה גלובלית ושיטור מקומי. אכיפת חוק בעידן דיגיטלי. המרכז הבינתחומי הרצליה
- בשן, ע. (2014), "חפש את האישה". כתב העת פנים, גליון 5, ינואר 2014, עמ' 14-17.
- ביטמן, א., בייט-מרום, ר., בן-עטר, א. ופוך, ח. (1992). אישיות תיאוריה ומחקר: כרך א': יחידות 1-2. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה
- בן יהודה, א. שפיר, ד (2006). בית התקווה: טיפול קבוצתי בגברים אלימים. בתוך צהר לבית הסהר 10.
- בר דוד ר. (תש"ס) היבט אינטגרטיבי על תופעת האלימות בבית הספר, חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה", המחלקה לקרימינולוגיה, אוניברסיטת בר אילן.
- גור, ע. (2002). האישה העבריינית, מאפיינים ייחודיים, ודרכי טיפול ושיקום מותאמות.

גרין, ד. (1996). סמים : עובדות, שאלות ובעיות. משרד הבטחון.

הברון, ש. בשרטי-קורדובה, ס. (2019), "מידע אמין על מין". הוצאת מודן.

וייסבלאי א. (2011) ילדים ברשתות חברתיות באינטרנט, הכנסת, מרכז המחקר והמידע.

כהן א': נערים עבריינים – תרבות הכנופיה, ע"מ 156-177

כרמון נעמי, שינוי חברתי מתוכנן: הערכה של פרויקט שיקום שכונות המצוקה בישראל, דצמבר 2003 .

מיכאל, א. (2007). התמכרות והחלמה: סוגיות נבחרות בטיפול במתמכרים. קריית ביאליק: אח.

מליח, ר. (2014). "עם נשמה". כתב העת פנים, גליון 5, ינואר 2014, עמ' 17-19.

מלכה, מ. (2010) [פשיעה בעולם הסייבר והתמודדות עם עבריינות קיברנטית. משטרת ישראל.](#)

מני-איקון, ע. (ד"ר), רוזן, ד. מרמור, ע. ברגר-טיקוצ'ינסקי, ט. (2016). בני נוער ברשת - מסוכנות והזדמנות לטיפול סקירת ספרות וראיונות עם אנשי מפתח. מכון הנרייטה סולד.

נוה, נ. אלעד, ר. רן, א. (2004). סוציולוגיה במעגלי החברה. הוצאת רכס.

סאתרלנד, א. (1989). הגנב המקצועי, בתוך ד. רוט-הלר ונ. נוה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, עמ' 101-285. תל-אביב: עם עובד

קרוסון, ר', בוצ'ר ג', ומינקה ס' (1998). *פסיכופתולוגיה והחיים המודרניים*, מהדורה עשירית. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

קרמניצר, נ. (2004). הורים סמים ומתבגרים. הרשות הלאומית למלחמה בסמים.

רהב, ג. (1986) סטייה חברתית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

רוט הלר ד'. (1994) היחיד והסדר החברתי, עם עובד, ת"א.

שוהם, ג. שביט, ג. (1990). עבירות ועונשים מבוא לפנולוגיה. הוצאת עם עובד.

שוהם, ג. אדד, מ. רהב, ג. (2017). קרימינולוגיה. מהדורה שישית. הוצאת שוקן .

שוורצוולד י', לא לבדו, אשנב לפסיכולוגיה חברתית, כרך ב', האוניברסיטה הפתוחה, ת"א, 1978

שוורצוולד י', שגיא ג', שגיב ל', פסיכולוגיה חברתית, כרך ג', יחידה 1, האוניברסיטה הפתוחה, ת"א,

2000

תימור. א. בן ברוך, ס. אלישע, א. (עורכים) (2015). "נוער בבלגן – קטינים עוברי חוק בישראל". הוצאת מאגנס.

אתרי אינטרנט:

[הרשות הלאומית לביטחון קהילתי](#)

[איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי אלימות מינית](#)

[אתר איגוד האינטרנט הישראלי](#)

[המרכז הישראלי לנפגעי כתות](#)